

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้แบ่ง
เนื้อหาออกเป็น 6 ด้าน คือ

1. การจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
2. การจัดการศึกษาภาคบังคับ
3. การเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ
4. การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา
5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
6. การปรับตัวของนักเรียน

การจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

โรงเรียนประถมศึกษา เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
แก่เยาวชน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ และเจตคติอันควรแก่วัย
สามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับจากโรงเรียนไปใช้ในการดำรงชีวิต และเป็น
พื้นฐานในการศึกษาชั้นสูงต่อไป ภาระหน้าที่ของโรงเรียนประถมศึกษาจึงมี
ความสำคัญต่อพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ เป็นการจัดการศึกษาสำหรับมวลชน
อย่างแท้จริง เพราะเด็กส่วนใหญ่มีโอกาสได้เรียนเพียงจบชั้นประถมศึกษา แต่
สภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษายังมีปัญหาและอุปสรรคหลาย
ประการ ที่จะต้องได้รับการพิจารณาแก้ไข อย่างจริงจังต่อไป

โรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ประมาณร้อยละ 91 (สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาแห่งชาติ 2526 : 14) ตั้งอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ 73 จังหวัด มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 6,363,899 คน จำนวนโรงเรียน 30,693 โรง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 ก : 4) จากสถิติของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526 ข : 64) จำนวนนักเรียนมีแนวโน้มลดลงตามลำดับ ดังนี้

ปีการศึกษา 2524	มีจำนวนนักเรียน	6,469,234 คน
ปีการศึกษา 2525	มีจำนวนนักเรียน	6,442,651 คน ลดลง
26,583 คน	คิดเป็นร้อยละ	0.41
ปีการศึกษา 2526	มีจำนวนนักเรียน	6,363,899 คน ลดลง
78,752 คน	คิดเป็นร้อยละ	1.22

การที่จำนวนนักเรียนมีแนวโน้มลดลง อาจเป็นผลเนื่องจากการวางแผนครอบครัว ทำให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การที่ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ของประเทศมีอาชีพเกษตรกรรม ทำให้ตั้งหมู่บ้านอยู่กันอย่างกระจุกกระจายตามพื้นที่สำหรับการเพาะปลูก ลักษณะการตั้งหมู่บ้านในชนบทจะมีการกระจาย 3 รูปแบบ คือ แบบกระจุกตัว (Cluster) แบบเส้นทางคมนาคม (Linear Pattern) และหมู่บ้านกระจุกกระจาย (Disperse) (รัตนา รุจิรกุล 2523 : 24-28) การจัดตั้งโรงเรียนจึงต้องจัดตั้งโรงเรียนขนาดเล็กตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตำแหน่งที่ตั้งของโรงเรียนในบางแห่งขาดประสิทธิภาพระหว่างที่ (Spatial Efficiency) อาทิ เช่น ตำแหน่งที่ตั้งของโรงเรียนตั้งอยู่ในตำแหน่งที่มีประชากรอยู่เบาบาง สภาพทางภูมิศาสตร์ไม่เอื้ออำนวย การคมนาคมไม่สะดวก ทำให้ขาดประสิทธิภาพของการเคลื่อนที่ (Efficiency of Movement) ยังผลให้เกิดลักษณะโรงเรียนขนาดเล็ก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก 2524 : 81)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526 ก : 12) ได้จำแนกขนาดของโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 100 คน ไว้ดังนี้

จำนวนนักเรียน	1 - 40 คน	1,275 โรง
จำนวนนักเรียน	41 - 60 คน	1,694 โรง
จำนวนนักเรียน	61 - 80 คน	1,938 โรง
จำนวนนักเรียน	81 - 100 คน	2,327 โรง
รวม	7,234 โรง	จากจำนวนทั้งสิ้น 30,693 โรง

โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กเหล่านี้มีปัญหาในการดำเนินงานหลายประการ จากผลการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา องค์ประกอบที่มีอิทธิพลทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 80) สรุปว่า "นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนดีกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก" สาเหตุอาจเป็น เพราะโรงเรียนขนาดเล็กส่วนมากมีจำนวนครูไม่ครบชั้นทำให้ครูคนหนึ่งต้องสอนหลายชั้น และในบางครั้งครูอาจจะต้องรับผิดชอบหน้าที่อย่างอื่นควบคู่ไปกับการสอน ซึ่งเป็นการยากที่ครูเหล่านั้นจะมีเวลาได้เตรียมการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2521 ก : 1)

สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ (2523 : 36 - 37) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กต่ำกว่าโรงเรียนขนาดปกติ และได้ศึกษาถึงสาเหตุที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กต่ำกว่าโรงเรียนขนาดปกติ สรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนไม่มีแรงจูงใจที่จะบริหารงานการจัดการศึกษาของโรงเรียนเต็มความสามารถ เนื่องจากมีจำนวนครูในบังคับบัญชาและนักเรียนน้อยเกินไป

2. ครูผู้สอนสอนไม่ครบตามเนื้อหาวิชาและกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนการสอนและคู่มือครู เนื่องจากมีจำนวนนักเรียนแต่ละชั้นเรียนน้อยเกินไป

3. นักเรียนตกจำกั้อยู่ในวงแคบ ๆ ไม่มีแรงจูงใจที่จะเรียน และโอกาสที่จะเรียนรู้จากเพื่อนร่วมชั้นเรียนค่อนข้างน้อย

4. ผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี จะส่งบุตรหลานไปเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่อยู่ไกลเคียงหรือโรงเรียนอื่น ทำให้นักเรียนที่เขาเรียนเป็นนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ

5. ผู้บริหารระดับจังหวัดและระดับอำเภอ ให้ความสำคัญในการตรวจสอบติดตามผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กค่อนข้างน้อย

6. งบประมาณที่ได้รับส่วนมากเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเงินเดือนครู ส่วนหมวดค่าใช้สอย ค่าวัสดุ และค่าสาธารณูปโภคได้รับน้อย

7. โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่จะมีห้องเรียนอาคารเรียนไม่เพียงพอ กับจำนวนนักเรียน ไม่มีโรงฝึกงานและซาคครุภัณฑ์ที่จำเป็น

โดยสรุปแล้วองค์ประกอบที่ทำให้คุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กไม่เท่าที่ควร ได้แก่ การมีครูไม่ครบชั้น ครูใหญ่และครูผู้สอนขาดแรงจูงใจ วุฒิของครูต่ำ สภาพทางภูมิศาสตร์ การคมนาคม สภาพเศรษฐกิจ งบประมาณสนับสนุนจากราชการ การนิเทศติดตามผล ฯลฯ ล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กทั้งสิ้น

จากการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 โดยการขยายการศึกษาภาคบังคับทั่วประเทศจากเดิม 4 ปี มาเป็น 6 ปี และจะขยายให้ครบทุกตำบล ภายในปีการศึกษา 2525 โดยระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ (2520 : 3) ว่า "เฉพาะที่เกี่ยวกับระบบการศึกษาตามแผนภูมิท้ายพระราชโองการฉบับนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 เป็นต้นไป และให้จัดให้บริบูรณ์ตามแผนนี้ ไม่ช้ากว่าวันสิ้นปีการศึกษา 2525" ทำให้เกิดความจำเป็นที่โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนจะต้องเปลี่ยนระบบชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การขยายชั้นเรียนรัฐบาลจะต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดสร้างอาคารเรียน จัดสรรอัตรากำลังครู ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์การเรียนให้แก่โรงเรียน แต่เดิมโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กส่วนมากจะเปิดสอนถึงชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 4 ถ้าจะขยายชั้นเรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะมีปัญหาในเรื่องงบประมาณที่ไม่คุ้มกับการลงทุน เช่น ค่านอาคารเรียนจะต้องใช้อาคารถึง 6 ห้องเรียน อัตราครูจะต้องเพิ่มเป็น 6 คน อัตราครูต่อนักเรียนจะต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526 ข : 55) ซึ่งอยู่ในอัตรา 1 : 18

นอกจากวิธีการขยายชั้นเรียนทุกโรงเรียนให้เปิดการสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นวิธีการปกติที่มีปัญหาในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว หน่วยงานต่าง ๆ ได้พยายามหาวิธีการที่จะแก้ไขปัญหของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กด้วยการศึกษาหรือทดลองหารูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

1. การยุบรวมหรือเลิกโรงเรียนที่มีเขตบริการไม่เหมาะสม การดำเนินการแบบนี้ใช้ในกรณีที่มีโรงเรียนขนาดเล็กมากและอยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียนอื่นในระยะทางไม่เกิน 3 กิโลเมตร แล้วให้นักเรียนเดินทางไปเรียนโรงเรียนใกล้เคียงที่มีสภาพเส้นทางคมนาคมที่ไม่เกินความสามารถของนักเรียนที่จะเดินทางไปเรียน ผลดีของวิธีการนี้คือ นักเรียนมีโอกาสได้ไปเรียนในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่า มีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่า ผลเสียคือ อาจทำให้ผู้ปกครองนักเรียนเสียขวัญที่โรงเรียนในหมู่บ้านของตนเองถูกทางราชการยุบเลิก หรือประชาชนอาจจะไม่ยินยอมให้ยุบเลิก นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ราชการของครูใหญ่ เป็นต้น (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก 2524 : 85, สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ 2525 : 41 - 49)

2. การให้ืมจักรยานเพื่อใช้เป็นพาหนะเดินทางไปโรงเรียน การดำเนินการตามรูปแบบนี้มีการจัดหาจักรยานให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ในโรงเรียนขนาดเล็กไปเรียนในโรงเรียนใกล้เคียงที่มีขนาดใหญ่กว่า ซึ่งทำให้นักเรียนได้เรียนจบชั้นการศึกษาภาคบังคับ ข้อดีของวิธีการนี้คือลงทุนน้อยได้ผลระยะยาว แต่มีข้อเสียคือ บ้านของนักเรียนอาจอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนที่เปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มากเกินไป การเดินทางอาจมีอันตรายต่อเด็ก จักรยานชำรุดเร็วและจักรยานอาจใช้ไม่ได้ทุกสภาพท้องที่ (สำนักงานการประถมศึกษา

จังหวัดพิษณุโลก 2524 : 83, สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์
2525 : 5, สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2524 : 10 - 13)

3. การจัดรถรับ - ส่ง นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
ไปโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ การดำเนินการตามรูปแบบนี้
เพื่อให้นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีจำนวน 30 - 80 คน ไป
เรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ที่มีระยะทางเกิน 3 กิโลเมตร โดย
ให้นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 1 - 3 โรงเรียนไปเรียนในโรงเรียน
ประถมศึกษาขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน หรือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
1 โรงเรียน ไปเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มากกว่า 1 โรงเรียน แล้วแต่กรณี การจัด
รถรับ - ส่ง อาจทำได้ทั้งการจ้างเหมารถยนต์เป็นรายเดือน หรือจ่ายเป็น
เงินสดให้แก่ นักเรียน ข้อดีของวิธีการนี้คือ มีความสะดวกถ้ามีรถรับจ้างประจำทาง
ระหว่างหมู่บ้าน ข้อเสียคือการเดินทางอาจจะไม่ปลอดภัยและรถยนต์รับจ้าง
ระหว่างหมู่บ้านอาจจะเปลี่ยนแปลงเวลาไม่ตรงกับการเดินทาง ไป-กลับ
ของนักเรียน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก 2524 : 84, สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ 2525 : 54, สำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ 2524 : 22 - 23)

4. การจัดสอบแบบช่วงชั้น การปรับปรุงโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้
วิธีการสอนแบ่งช่วงชั้นโดยให้โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 2 โรงเรียน ที่อยู่ห่าง
กันไม่เกิน 3 กิโลเมตร แบ่งชั้นสอน ดังนี้

โรงเรียน ก. เปิดสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5

โรงเรียน ข. เปิดสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6

แล้วให้นักเรียนจากโรงเรียน ก. ไปเรียนในโรงเรียน ข. และให้นักเรียนจาก
โรงเรียน ข. ไปเรียนในโรงเรียน ก. ตามชั้นที่เปิดเรียน ข้อดีของวิธีการนี้
คือนักเรียนสามารถเรียนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยไม่ต้องเพิ่มอัตรา
กำลังครู และการก่อสร้างอาคารเรียน ข้อเสียคือ นักเรียนอาจมีความลำบาก
ในการเดินทาง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ 2525 : 55-56)

5. การรวมโรงเรียนตั้งแต่สองโรงเรียนขึ้นไปเข้าด้วยกันโดยมีครูใหญ่ หัวหน้าวิชาเขต รับผิดชอบในการดำเนินงาน ส่วนในโรงเรียนเดิมหรือ "วิทยาเขต" จะมีครูใหญ่ประจำวิชาเขตรับผิดชอบในแต่ละโรง โดยประสานงานกับครูใหญ่ หัวหน้าวิชาเขต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2523 ก : 2)

6. การรวมโรงเรียนเข้าด้วยกันเป็นกลุ่มโดยมีประธานกลุ่มเป็นผู้บริหารกลุ่ม ในแต่ละโรงเรียนคงมีครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่รับผิดชอบเหมือนเดิม แต่การประสานงานภายในกลุ่มทั้งในคานบริหารและวิชาการจะมีมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2523 ก : 2)

7. การดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยใช้สื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (RIT) เป็นการนำเอาวิธีการสื่อการเรียนการสอนจากโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอนมาทดลองใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการทดลองตั้งแต่ปีการศึกษา 2525 - 2526 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526 ค : 73)

8. การทดลองหลอมหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 เพื่อใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยการหลอมหลักสูตรให้เหลือเพียง 3 ช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 2, ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4, ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 มีการวิเคราะห์จุดมุ่งหมาย เนื้อหา และกิจกรรม แต่ละกลุ่มวิชา ถ้าเนื้อหา กิจกรรมตอนใดสามารถจัดรวมกันได้ก็หลอมหลักสูตร 2 ชั้นเข้าด้วยกัน ถ้าไม่สามารถจัดรวมกันได้ก็แยกเป็นชุดการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง 2524 : 1 - 10)

9. การเปิดโรงเรียนสาขา ดำเนินการในกรณีที่โรงเรียนประถมศึกษาตั้งแต่สองโรงเรียนขึ้นไป ซึ่งตั้งอยู่ห่างกันไม่เกินสามกิโลเมตร ถ้าโรงเรียนหนึ่งโรงเรียนใดมีนักเรียนเกินกว่า 120 คน และ โรงเรียนอื่นมีนักเรียนไม่เกิน 120 คน คณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดอาจพิจารณาให้รวมโรงเรียนเล็กเป็นโรงเรียนสาขาของโรงเรียนใหญ่ได้ และการจัดตั้งสาขาขึ้นใหม่ ในกรณีที่นักเรียนแต่ละรายอายุ

ไม่ถึงสี่สิบคนแต่มากกว่าห้าคนให้จัดตั้งเป็นโรงเรียนสาขาของโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงและจะต้องห่างจากโรงเรียนประถมศึกษาเดิมตามเส้นทางคมนาคม ไม่น้อยกว่าหกกิโลเมตร (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2525 : 320, 456)

10 การเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ การดำเนินการแบบนี้เป็นการเกณฑ์เด็กก่อนเกณฑ์และเด็กตามเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติประถมศึกษา เข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พร้อมกัน และมีการเกณฑ์ปีเว้นปี ถ้าดำเนินการครบตามรูปแบบจะมีชั้นเรียนเพียง 3 ชั้นเรียน คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3, 5 หรือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4, 6 สลับปีกันไป การดำเนินการตามรูปแบบนี้จะได้อีกกล่าวโดยละเอียดต่อไป

รูปแบบต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กดังกล่าวข้างต้น จะมีส่วนที่ช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาในอนาคต จากการศึกษาของ ยูพีที กะจะวงษ์ (2526 : 92) ในการทำการวิจัยเรื่องทฤษฎีของนักสังคมวิทยาไทยต่อการจัดประสบการณ์ในการศึกษาระดับมัธยม พุทธศักราช 2534 ในประเด็นเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาระดับมัธยม ในปีพุทธศักราช 2534 พบว่า "การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมในอนาคตที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยพอควร คือ ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กแก้ได้โดยการยุบโรงเรียนขนาดเล็ก หรือจัดหาหน้ให้เด็กมาเรียนในโรงเรียนแห่งเดียวกัน ส่วนการจัดชั้นเรียนนั้นควรจัดชั้นเรียนแบบผสมหลายอายุ เด็กเล็กจะได้เรียนรู้จากเด็กโตและเด็กโตช่วยเหลือเด็กเล็กไปในตัว"

นอกจากรูปแบบในการแก้ปัญหาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ได้รวบรวมเสนอไปแล้วยังมีวิธีการอื่น ๆ อีก เช่น การใช้ชุดการสอน บทเรียนสำเร็จรูป เครื่องช่วยสอน การสอนแบบเพื่อนสอนเพื่อน การจัดโรงเรียนครูคนเดียว การจัดโรงเรียนระบบไม่มีชั้นเรียน (Nongraded School) เป็นต้น ซึ่งรูปแบบการแก้ปัญหาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กแต่ละรูปแบบก็มี

ข้อดีข้อเสียแตกต่างกัน ในอนาคตคงจะมีการทดลองและสรุปรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่นต่อไป

การจัดการศึกษาภาคบังคับ

การจัดการศึกษาภาคบังคับ เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐจัดขึ้นเพื่อให้ความรู้พื้นฐานแก่เยาวชนของประเทศ ให้สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นสุข ประเทศไทยได้เริ่มจัดการศึกษาภาคบังคับ นับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 เป็นต้นมา

การศึกษาระดับบังคับนี้วิวัฒนาการมาจากการศึกษาเพื่อช่วยราษฎรในสมัยก่อน ๆ จากข้อกำหนดในแผนการศึกษาฯ อาจจะกล่าวได้ว่าการศึกษาระดับบังคับเป็นค่านิยมของรัฐบาลที่จะจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกคนจนกว่าจะพ้นเกณฑ์บังคับตามกฎหมายโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนในสถานศึกษาของรัฐ พร้อมกันนั้นรัฐก็จะสงเคราะห์ทางด้านอุปกรณ์การศึกษาแก่ผู้ที่ขาดแคลน (ประยูร ศรีประสาธน์ 2520 : 27) และในด้านความเสมอภาคในระดับการศึกษาภาคบังคับ รัฐจะต้องให้ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาโดยเสมอภาคกัน โดยมีข้อยกเว้นความแตกต่างเกี่ยวกับเพศ เชื้อชาติ ศาสนา ฐานะ เศรษฐกิจ และถิ่นที่อยู่ เป็นข้อยกเว้นแต่ประการใด ทั้งนี้เพราะเป็นการศึกษาระดับบังคับสำหรับคนส่วนใหญ่ของประเทศและเป็นการศึกษาที่ให้ผลตอบแทนแก่สังคมสูงกว่าแก่บุคคล (คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา 2518 : 55)

การศึกษาระดับบังคับ มีข้อกำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติและพระราชบัญญัติประถมศึกษา ซึ่งมีความเป็นมาตามลำดับ ดังนี้

1. แผนการศึกษาแห่งชาติ ถือว่าเป็นแม่บทหลักในการจัดการศึกษา แม่บทหลักที่ใช้ในการจัดการศึกษานั้น ในสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองเรียกว่าโครงการศึกษา และมีจำนวน 4 ฉบับ คือ ฉบับ พ.ศ. 2441, พ.ศ. 2445,

พ.ศ. 2456 และ พ.ศ. 2464 ส่วนภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองแม่บทหลัก
ได้เปลี่ยนมาเรียกเป็นแผนการศึกษาชาติในฉบับ พ.ศ. 2475, พ.ศ. 2479
และ พ.ศ. 2494 และเรียกเป็นแผนการศึกษาแห่งชาติในฉบับ พ.ศ. 2503
และ พ.ศ. 2520 (ประยูร ศรีประสาธน์ 2520 : 27)

2. พระราชบัญญัติประถมศึกษา ประเทศไทยเราประกาศใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษาครั้งแรกใน พ.ศ. 2464 พระราชบัญญัตินี้ได้รับการแก้ไขปรับปรุง
เปลี่ยนแปลงสาระสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับกาลสมัยและเพื่อให้เกิดความ
สะดวกในแง่ปฏิบัติ ใน พ.ศ. 2473, พ.ศ. 2478, พ.ศ. 2505, พ.ศ. 2509
และ พ.ศ. 2521 (นงเยาว์ แข็งเพ็ญแข 2521 : 25) จนกระทั่งในปัจจุบันนี้
ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523

การกำหนดอายุนักเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ

การศึกษาภาคบังคับได้มีการกำหนดอายุของนักเรียนที่จะเรียนอยู่ใน
ระดับประถมศึกษาไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2464 ได้มีการประกาศใช้โครงการศึกษาอีก
ฉบับหนึ่ง โดยปรับปรุงมาจากของเดิมด้วยการจัดให้ประถมศึกษาที่มี 5 ชั้น เป็น
ประถมศึกษาสามัญ 3 ชั้น และวิสามัญอีก 2 ชั้น ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษา
บังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ซึ่งเริ่มนำการศึกษาบังคับโดย
ชั้นเรียนและอายุมาใช้ร่วมกันเป็นครั้งแรก (มีฉันทา สุขพลัน และประยูร
ศรีประสาธน์ 2520 : 21)

ในโครงการศึกษา พ.ศ. 2464 ได้กำหนดอายุนักเรียนระดับประถมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 5 ในระหว่าง 8 - 12 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ
2507 : 287)

ในพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ได้กำหนดอายุนักเรียน
ระดับประถมศึกษาไว้ว่า "บังคับให้เด็กทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 7 ปีบริบูรณ์ เรียน
หนังสืออยู่ในโรงเรียนจนอายุ 14 ปีบริบูรณ์ โดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน

เขตอายุ 7 ปี ที่ว่านี้อาจเขียนขึ้นไปเป็น 8 ปี 9 ปี หรือ 10 ปี ก็ได้ ด้วยความเห็นชอบของกระทรวง... แต่จะควยเหตุจำเป็นใด ๆ ก็ตามจะเขียนเขตอายุของเด็กให้เกิน 10 ปี ไม่ได้" (กระทรวงศึกษาธิการ 2507 : 265)

แต่การจัดการศึกษาภาคบังคับใน พ.ศ. 2464 สามารถประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาได้ 2,311 ตำบล จากยอดจำนวนทั้งสิ้น 5,050 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 45.76 (กระทรวงศึกษาธิการ 2507 : 269) ดังนั้นการประกาศใช้การศึกษาภาคบังคับจึงมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475 ได้กำหนดอายุนักเรียนระดับประถมศึกษาสามัญ ประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 อายุ 7-10 ปี และประถมศึกษาวิสามัญ ประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 อายุ 11-12 ปี

ในพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2478 กำหนดไว้ "เด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 ต้องเรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาจนมีอายุเข้าปีที่สิบห้า... เมื่อมีเหตุจำเป็นเฉพาะท้องถิ่นสำหรับบางตำบล เขตอายุแปดปีที่ว่านี้อาจเขียนเป็นเก้าปีหรือสิบปีได้... การนับอายุให้นับตามปฏิทินหลวง" (กระทรวงศึกษาธิการ 2507 : 919)

ในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 กำหนดให้มีการศึกษาระดับประถมศึกษา 4 ปี กำหนดอายุนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ระหว่าง 9 - 12 ปี หรือ 10 - 13 ปี แล้วแต่ท้องถิ่นที่เกณฑ์มีอายุย่างเข้าปีที่ 9 หรือ ปีที่ 10 (กระทรวงศึกษาธิการ 2507 : 344)

ในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 กำหนดให้มีการศึกษาระดับประถมศึกษา 4 ปี กำหนดอายุนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ระหว่าง 8 - 11 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ 2507 : 369)

ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 กำหนดให้มีประโยคประถมศึกษาตอนต้น 4 ชั้น และประโยคประถมศึกษาตอนปลาย 3 ชั้น กำหนดอายุนักเรียนระดับประถมศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 - 7 ระหว่าง 7-13 ปี (กระทรวงศึกษา 2507 : 383)

ในพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2505 กำหนดให้ "เด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่แปดต้องเรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาจนมีอายุย่างเข้าปีที่สิบห้า ... การนับอายุให้นับตามปีประจักษ์ตามกฎหมายว่าด้วยปีประจักษ์" (กระทรวงศึกษาธิการ 2507 : 952)

ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 (2520 : 11, 14, 20) กำหนดไว้ว่า "การจัดสถานศึกษาระดับประถมศึกษาพึงจัดเป็นตอนเดียวตลอด ใช้เวลาเรียนประมาณ 6 ปี" และ "การกำหนดอายุเข้าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับของท้องถิ่นแต่ละแห่งจะกำหนดขึ้นให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของท้องถิ่นและความพร้อมของเด็กในแต่ละท้องถิ่น แต่ต้องไม่บังคับเข้าเรียนก่อนอายุครบ 6 ปีบริบูรณ์ และไม่ช้ากว่าอายุ 8 ปีบริบูรณ์" และกำหนดอายุโดยประมาณไว้ระหว่าง 6-11 ปี

ในพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ได้กำหนดอายุนักเรียนไว้ดังนี้ "เด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่แปด ต้องเรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา ... แต่หากตำบลใดผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรบังคับให้เด็กเข้าเรียนเมื่อเด็กมีอายุครบหกปีบริบูรณ์ หรือเมื่อเด็กมีอายุมากกว่านั้น แต่ต้องไม่เกินอายุครบแปดปีบริบูรณ์ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจประกาศกำหนดอายุเพื่อบังคับเด็กเข้าเรียนได้ การนับอายุให้นับตามปีปฏิทิน" (นงเยาว์ แซงเพ็ญแซ 2521 : 27)

ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติขึ้น ในกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการประถมศึกษา จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ซึ่งได้กำหนดอายุนักเรียนไว้ว่า "ให้ผู้ปกครองของเด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่แปด ส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาจนกว่าจะมีอายุย่างเข้าปีที่สิบห้า ... ในกรณีที่เป็นการสมควร คณะกรรมการการศึกษาจังหวัดมีอำนาจกำหนดให้ผู้ปกครองของเด็กในท้องที่ใดในเขตจังหวัดส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาเมื่อเด็กมีอายุต่ำหรือสูงกว่าที่กำหนดตามวรรคหนึ่งได้ การนับอายุให้นับตามปีปฏิทิน"

การกำหนดอายุนักเรียนการศึกษาภาคบังคับเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะละเอียดอ่อนเป็นอย่างมาก ผู้ที่มีอำนาจในเรื่องนี้ควรจะได้ศึกษาให้เข้าใจถึงองค์ประกอบต่างๆ

ที่มีผลต่อการกำหนดอายุนักเรียน เช่น เรื่องอายุสมองของเด็ก ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนภาษา และพัฒนาการการคิดของเด็กภาวะโภชนาการของเด็ก ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ ฯลฯ รวมทั้งจำนวนโรงเรียนในตำบลนั้น ๆ จะรับเด็กเข้าเรียนได้ทั้งหมด เพราะการกำหนดอายุเข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับควรสอดคล้องกับองค์ประกอบเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น เพื่อมิให้เกิดความสูญเปล่าขึ้นได้ (นงเยาว์ แซงเพ็ญแข 2521 : 46)

การเกณฑ์เด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

เนื่องจากการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับ การเกณฑ์เด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 97 ตอนที่ 158 (13 ตุลาคม 2523) : 31-35)

พระราชบัญญัติ

ประถมศึกษา

พ.ศ. 2523

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2523

เป็นปีที่ 35 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการประถมศึกษา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติประถมศึกษาพ.ศ.2523"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2523

เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิก

(1) พระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2478

(2) พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2483

(3) พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2505

(4) พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2509

(5) พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2521

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

"โรงเรียนประถมศึกษา" หมายความว่า โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

"ผู้ปกครอง" หมายความว่า บิดามารดาหรือบิดา หรือมารดา ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง ผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และหมายความรวมถึงบุคคลที่เด็กอยู่ด้วยเป็นประจำหรือที่เด็กอยู่รับใช้การทำงาน

มาตรา 5 การจัดตั้ง การบริหาร การรวม การปรับปรุง และการยกเลิกโรงเรียนประถมศึกษารวมทั้งการกำหนดเกี่ยวกับเวลาเรียน ภาคเรียน หลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์ทางการศึกษา และการวัดผลการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น

มาตรา 6 ให้ผู้ปกครองของเด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่แปด ส่งเด็กนั้นเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาจนกว่าจะมีอายุย่างเข้าปีที่สิบห้า เว้นแต่เป็นผู้สอบได้ชั้นประถมศึกษาปีที่หก ตามหลักสูตรตามมาตรา 5 หรือหลักสูตรอื่นที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า

การส่งเด็กเข้าเรียนตามวรรคหนึ่ง นักเรียนต้องไม่ขาดเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือปราศจากเหตุผลอันสมควร เกินเจ็ดวันในหนึ่งเดือน

ในกรณีที่เป็นการสมัคร คณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดมีอำนาจกำหนดให้ผู้ปกครองของเด็กในท้องที่ใดในเขตจังหวัดส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาเมื่อเด็กมีอายุเท่าหรือสูงกว่าที่กำหนดตามวรรคหนึ่งได้

การนับอายุให้นับตามปีปฏิทิน

มาตรา 7. ในเดือนธันวาคมของทุกปี ให้คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอหรือคณะกรรมการการประถมศึกษากิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี ประกาศรายละเอียดเกี่ยวกับการส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ให้ผู้ปกครองของเด็กซึ่งมีอายุที่กำหนดตามมาตรา 6 ทราบ

ประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้ปิดไว้ ณ สำนักงานเทศบาล ที่ว่าการอำเภอ ที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ทำการตำบลและหมู่บ้านและที่โรงเรียนประถมศึกษาในท้องที่นั้น

มาตรา 8. เมื่อผู้ปกครองร้องขอ คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอและคณะกรรมการการประถมศึกษากิ่งอำเภอ มีอำนาจยกเว้นให้เด็กซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ ไม่ต้องเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาได้

- (1) มีความบกพร่องในทางร่างกายหรือจิตใจ
- (2) เป็นโรคติดต่อตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (3) ต้องหาเลี้ยงผู้ปกครองซึ่งทุพพลภาพ ไม่มีหนทางหาเลี้ยงชีพและไม่มี

ผู้อื่นเลี้ยงดูแทน

- (4) มีความจำเป็นอย่างอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีตาม (3) ถ้าผู้ปกครองซึ่งทุพพลภาพมีเด็กซึ่งต้องส่งเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาพร้อมกันหลายคน ให้ยกเว้นเพียงหนึ่งคน

เมื่อปรากฏว่าเด็กพ้นจากลักษณะที่ได้รับยกเว้นตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอหรือคณะกรรมการการประถมศึกษากิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี ส่งถอนการยกเว้นนั้น

มาตรา 9. บรรดาอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดและคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอตามพระราชบัญญัตินี้ สำหรับกรุงเทพมหานคร เทศบาล และองค์การปกครองท้องถิ่นอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าเทศบาล ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการประศึกษากรุงเทพมหานคร เทศบาล และองค์การปกครองท้องถิ่นนั้น แล้วแต่กรณี

มาตรา 10 ผู้ปกครองผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 6 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา 11 ถ้าในท้องถิ่นใดยังไม่พร้อมที่จะจัดการศึกษาภาคบังคับถึงชั้นประถมศึกษาปีที่หก ตามหลักสูตรประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ให้คณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดประกาศผ่อนผันเป็นปี ๆ ไป และให้ถือว่าเด็กซึ่งเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ในท้องถิ่นนั้นพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ แต่จะผ่อนผันหลังจากเวลาที่กำหนดไว้ เพื่อการจัดการศึกษาภาคบังคับของแผนการศึกษาแห่งชาติตามประกาศให้ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ไม่ได้

มาตรา 12 ให้บรรดากฎกระทรวง ข้อบังคับ ประกาศ และระเบียบที่ออกตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2478 และใช้บังคับอยู่ในวันก่อนที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงบังคับใช้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีกฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแทน

มาตรา 13 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อใดประกาศราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ป. ศิริสุลลานนท์

นายกรัฐมนตรี

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบว่าด้วยการส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(กระทรวงศึกษาธิการ 2524 : อัดสำเนา)

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ
ว่าด้วยการส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา
พ.ศ. 2524

.....

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา พ.ศ. 2523 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยความเห็นชอบ
ของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในคราวประชุม ครั้งที่ 13/2524 เมื่อ
วันที่ 26 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2524 กำหนดระเบียบว่าด้วยการส่งเด็กเข้าเรียนใน
โรงเรียนประถมศึกษาไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย
การส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2524"

ข้อ 2 ในระเบียบนี้ คำว่า

"โรงเรียน" หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาตามพระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523

"เด็ก" หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุอยู่ในเกณฑ์บังคับเข้าเรียน
ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523

"ผู้ปกครอง" หมายถึง ผู้ปกครองตามพระราชบัญญัติประ
ศึกษา พ.ศ. 2523

"เจ้าหน้าที่" หมายถึง ผู้ได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการให้
มีหน้าที่รับแจ้งการสำรวจเด็ก และดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเด็กเข้าเรียนใน
โรงเรียน

"สำนักงาน" หมายถึง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
สำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
ที่ว่าการเขต สำนักงานเทศบาล และสำนักงานการปกครองท้องถิ่นอื่นที่มีฐานะ
เทียบเท่าเทศบาล

"คณะกรรมการ" หมายถึง คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ คณะกรรมการการประถมศึกษากิ่งอำเภอ คณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เทศบาล เมืองพัทยา หรือองค์การปกครองท้องถิ่นอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า เทศบาล

ข้อ 3 ภายในเดือนธันวาคมของทุกปี ให้คณะกรรมการประกาศแจ้ง การส่งเด็กเข้าเรียนให้ผู้ปกครองทราบ

การประกาศให้ปีประกาศ ณ สำนักงานเทศบาล สำนักงานการ ปกครองท้องถิ่นอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าเทศบาล ที่ว่าการอำเภอ ที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ว่าการเขต ที่ทำการตำบลและหมู่บ้าน และที่โรงเรียนในท้องถิ่นนั้น

ข้อ 4 ผู้ปกครองต้อง ไปแจ้งสำรวจเด็กที่มีอายุถึงเกณฑ์บังคับต่อ เจ้าหน้าที่ ตามวัน เวลา และสถานที่ตามประกาศ

เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งการสำรวจเด็กแล้ว ให้ออกหลักฐานส่งเด็ก เข้าเรียนแก่ผู้ปกครอง เพื่อนำเด็กไปเข้าเรียนในโรงเรียนที่กำหนดภายในเจ็ดวัน หลังจากวันเปิดเรียนภาคต้น

เมื่อโรงเรียนรับเด็กเข้าเรียนแล้วให้รายงานคณะกรรมการทราบ ภายในเจ็ดวัน

ข้อ 5 ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเปิดเรียนภาคต้น ถ้าคณะกรรมการ ยังมีได้รับรายงานการเข้าเรียนของเด็กรายใดให้แจ้งเตือนแก่ผู้ปกครองให้ส่งเด็ก เข้าเรียนทันที

ภายในยี่สิบเอ็ดวัน นับแต่วันเปิดเรียนภาคต้นให้คณะกรรมการแจ้ง เตือนผู้ปกครองอีกครั้งหนึ่ง เฉพาะผู้ปกครองที่ยังไม่ส่งเด็กเข้าเรียน

เมื่อโรงเรียนได้รับเด็กเข้าเรียนแล้วให้รายงานคณะกรรมการทราบ ภายในเจ็ดวัน

ในกรณีที่คณะกรรมการ ได้เตือนให้ผู้ปกครองส่งเด็กเข้าเรียนตามวรรค สองแล้วไม่ปฏิบัติตาม มีความผิดตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษา

ข้อ 6 การยกเว้นเด็กเข้าเรียน ให้ผู้ปกครองยื่นคำร้องขอยกเว้นต่อ
คณะกรรมการ

เมื่อคณะกรรมการ ได้รับคำร้องตามวรรคแรกให้ดำเนินการสอบสวน
หากปรากฏความจริง คณะกรรมการจะสั่งยกเว้นไม่ต้องเข้าเรียนตลอดไป หรือสั่ง
ยกเว้นไม่ต้องเข้าเรียนเป็นการชั่วคราวก็ได้ตามความจำเป็น

ข้อ 7 การยกเว้นเด็กเข้าเรียนตามข้อ 6 ให้คณะกรรมการแจ้ง
ผู้ปกครองทราบ

ในกรณียกเว้นเด็กซึ่งกำลังเรียนอยู่ในโรงเรียน ต้องแจ้งให้โรงเรียน
ทราบด้วย

ข้อ 8 ถ้าคณะกรรมการ เห็นสมควรให้ถอนการยกเว้นเด็กไม่ต้องเข้า
เรียน ให้คณะกรรมการ สั่งถอนการยกเว้นนั้น พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ปกครองและโรงเรียน
ทราบ

ผู้ปกครองจะต้องส่งเด็กเข้าเรียนภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง
ถอนการยกเว้น

โรงเรียนที่รับเด็กซึ่งถูกถอนการยกเว้นจะต้องรายงานคณะกรรมการ
ภายในเจ็ดวัน

ข้อ 9 โดยไม่มีเหตุผลเพียงพอ เด็กจะหยุดเรียนเกินเจ็ดวันในหนึ่ง
เดือนไม่ได้

เด็กที่ขาดเรียนเกินสามวันในหนึ่ง เดือนให้โรงเรียนมีหนังสือเตือน ไปยัง
ผู้ปกครอง

เด็กคนใดขาดเรียนเกินเจ็ดวันในหนึ่งเดือน ให้โรงเรียนออกหนังสือแจ้ง
ให้ผู้ปกครองส่งเด็กไปเข้าเรียนโดยพลัน

เมื่อผู้ปกครองไม่ส่งเด็กไปเข้าเรียน ตามวรรคสาม โรงเรียนต้อง
รายงานคณะกรรมการภายในเจ็ดวัน นับแต่วันครบกำหนดให้ส่งเด็กเข้าเรียน

เมื่อคณะกรรมการ ได้รับรายงานจากโรงเรียนให้เตือน ไปยังผู้ปกครอง
อีกครั้งหนึ่ง

ในกรณีที่ผู้ปกครอง ไม่ปฏิบัติตามหนังสือแจ้งของคณะกรรมการตามวรรคห้า
มีความผิดตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523

ข้อ 10 กรณีย้ายเด็กไปเรียนในอีกโรงเรียนหนึ่งในต่างอำเภอ ให้
ผู้ปกครองแจ้งย้ายต่อโรงเรียน เพื่อนำหลักฐานการเรียนไปแสดงต่อโรงเรียนที่รับ
ย้ายเด็ก และให้โรงเรียนที่รับย้ายเด็กเข้าเรียนรายงานต่อสำนักงาน และให้สำนักงาน
แจ้งไปยังสำนักงานในเขตท้องที่ย้ายเด็กออกไต่ทราบ เพื่อแจ้งให้โรงเรียนจำหน่ายเด็ก
ออกจากทะเบียน

กรณีย้ายเด็กระหว่างโรงเรียนในเขตอำเภอเดียวกัน ให้ผู้ปกครอง
แจ้งย้ายต่อโรงเรียน เพื่อนำหลักฐานการเรียนไปแสดงต่อโรงเรียนที่รับย้ายเด็กเข้า
เรียน และให้โรงเรียนที่รับย้ายเด็กแจ้งไปยังสำนักงาน เพื่อแจ้งให้โรงเรียน
จำหน่ายเด็กออกจากทะเบียน

ข้อ 11 ให้โรงเรียนประถมศึกษา รายงานจำนวนเด็กในเกณฑ์บังคับ
ที่มาเข้าเรียนเป็นประจำปี ภายในเดือนกรกฎาคม ต่อสำนักงาน

ข้อ 12 ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ข้อ 13 ให้ใช้ระเบียบนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2524

(ลงชื่อ) ชุนทอง ภูผิวเดือน

(นาย ชุนทอง ภูผิวเดือน)

รัฐมนตรีช่วยว่าการ รักษาการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

นอกจากแนวปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2524 แล้ว การเกณฑ์เด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ยังมีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับเด็กที่อาจได้รับยกเว้นไม่ต้องเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ปรากฏในกฎกระทรวง (พ.ศ. 2525) ดังนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 99 ตอนที่ 41 วันที่ 23 มีนาคม 2525 : 37 - 38)

กฎกระทรวง

(พ.ศ.2525)

ออกตามความในพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523

.....

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8(2) และ (4) และมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 เด็กที่เป็นโรคติดต่อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ อาจได้รับยกเว้นไม่ต้องเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา คือ

- (1) โรคเรื้อน
- (2) วัณโรคในระยะอันตราย

ข้อ 2 เด็กที่มีความจำเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ อาจได้รับยกเว้นไม่ต้องเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา คือ

- (1) อยู่ห่างจากโรงเรียนประถมศึกษาที่สอนให้เปล่าตามเส้นทางคมนาคมเกินสามกิโลเมตร
- (2) ในกรณีที่อยู่ห่างจากบ้านถึงโรงเรียนประถมศึกษาที่สอนให้เปล่า ห่างกันไม่เกินสามกิโลเมตร และไม่สามารถไปโรงเรียนประถมศึกษาที่สอนให้

เปล่าได้ เนื่องจากมีสภาพภูมิประเทศเป็นอุปสรรคต่อการเดินทาง เช่น มีแม่น้ำ
ภูเขา หรือป่าทึบกัน ทำให้ไม่สามารถเดินทางผ่านไปได้ หรือถ้าจะเดินทางผ่านไป
ได้ก็อาจจะไม่ปลอดภัย

ให้ไว้ ณ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2525

(ลงชื่อ) เกษม ศิริสัมพันธ์

(นาย เกษม ศิริสัมพันธ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

การประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา ระเบียบการส่งเด็กเข้าเรียน
และกฎกระทรวงทั้ง 3 ฉบับ ที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน คงจะมุ่งให้เด็กที่เป็นประชากร
วัยเรียนระดับประถมศึกษา ได้เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษามากที่สุดเท่าที่จะทำ
ได้ เพื่อขยายการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึงภายในปีการศึกษา 2525 ตามที่ระบุไว้ใน
แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ซึ่งแต่เดิมมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เช่น
การกระจายในด้านการให้บริการของโรงเรียน ปัญหาการคมนาคม ปัญหาความยาก
จนในท้องถิ่นชนบท ผู้ปกครองต้องการใช้แรงงานเด็ก ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญ
ของการศึกษา เป็นต้น แต่ในปัจจุบันสามารถเกณฑ์เด็กเข้าเรียนในอัตราที่สูงขึ้น
จากสถิติของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2525 ข : 71)
ปรากฏว่า ในปีการศึกษา 2526 จำนวนเด็กในเกณฑ์มี 934,653 คน เข้าโรงเรียน
929,221 คน คิดเป็นร้อยละ 99.42 แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา
และกฎกระทรวงก็ยังได้มีการยกเว้นเด็กที่ไม่ต้องเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาไว้
เพื่อความสะดวกและยืดหยุ่นในทางปฏิบัติ ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าการศึกษภาคบังคับ
สามารถจัดได้อย่างทั่วถึงตามเป้าหมายเกือบสมบูรณ์

การเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ

เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งแต่เดิมเรียกว่า โรงเรียนประชาบาลนั้นมีจำนวน

มากมายและกระจุกกระจายตามหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งมีขนาดเล็ก ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพอาชีพเกษตรกรรม ทำให้โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และเกิดปัญหาด้านการดำเนินงานของโรงเรียน เช่น การไม่สามารถจัดสรรอัตรากำลังครูและอาจารย์ให้ครบชั้นเรียนได้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนขนาดเล็กต่ำ จึงมีความพยายามที่จะหาวิธีการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก

แนวความคิดในการแก้ปัญหาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยการเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุเข้าเรียนในโรงเรียนพร้อมกันเริ่มขึ้น เมื่อปีการศึกษา 2521 ภายใต้งานเสนอแนะของ นายกนก จันทร์ศิริ ครูใหญ่โรงเรียนบ้านนาเจริญ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 ก : คำนำ) ในที่ประชุมในการอบรมครูใหญ่ประธานกลุ่ม หัวหน้าวิทยาเขตโครงการวิจัยแบบทดลอง เรื่องการจัดองค์การและระบบบริหารโรงเรียนประชาบาล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จึงได้ร่วมมือกันทดลองในโรงเรียน จำนวน 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านคำผ่าน โรงเรียนบ้านปากบุง โรงเรียนบ้านนาแก และโรงเรียนบ้านนาเจริญ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

โรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียน เริ่มทำการทดลองในปีการศึกษา 2521 โดยรับเด็กที่เกิด พ.ศ. 2514 และ 2515 เข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พร้อมกัน โรงเรียนจะมี 4 ชั้นเรียน คือ เป็นชั้นตามโครงการทดลอง 1 ชั้นเรียน ชั้นเรียนปกติ 3 ชั้นเรียน

ปีการศึกษา 2522 ทางโรงเรียนจะไม่รับเด็กเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพราะรับเข้าเรียนในปีการศึกษา 2521 หมดแล้ว ทำให้โรงเรียนมีเพียง 3 ชั้นเรียน

ปีการศึกษา 2523 โรงเรียนรับเด็กสองกลุ่มอายุเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พร้อมกับเปิดชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทำให้โรงเรียนมี 4 ชั้นเรียน คือ ประถมศึกษาปีที่ 1, 3, 4 และ 5

ปีการศึกษา 2524 โรงเรียนเปิดประถมศึกษาปีที่ 6 งดรับเด็กเข้าเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจะมี 4 ชั้นเรียน คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4, 5
และ 6

ดำเนินงานไปจนกระทั่งถึงปีการศึกษา 2526 โรงเรียนสามารถเปิดสอน
ได้จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยโรงเรียนจะมีชั้นเรียนเพียง 3 ชั้นเรียนเท่านั้น
คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 และใช้ครูทั้งหมดรวมทั้งครูใหญ่ไม่เกิน 4 คน

เนื่องจากโรงเรียนทดลองตามโครงการนี้เป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตอำเภอ
ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองตามโครงการวิจัย เรื่องการจัดองค์การและระบบบริหารโรงเรียน
ประชาบาล ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติอยู่ด้วย จึงได้รับความ
ช่วยเหลือในเรื่องแบบเรียนเป็นบางส่วน และให้คำแนะนำบางประการในการดำเนินงาน

เมื่อโรงเรียนทั้ง 4 โรง ได้ดำเนินงานไปแล้วประมาณ 1 ปีการศึกษา
คณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ 2522 ก : 8) ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพชุมชนที่ตั้งโรงเรียน ศึกษาเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ อายุของ
หมู่บ้าน และสถิติต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เช่น อัตราการเกิด การอพยพ เข้า-ออก เป็นต้น
2. ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูใหญ่ ครู ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการ
ศึกษา และผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
3. ทดสอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบทดสอบที่สร้างขึ้น
ประกอบด้วยการวัดความพร้อมในการเขียนและการใช้มือ ความพร้อมในการใช้สายตา
และการอ่าน ความรู้พื้นฐานจากการอ่านและการเรียนเลขคณิต

การประเมินผลการดำเนินงานในโครงการทดลองการจัดชั้นเรียนสำหรับ
นักเรียนสองกลุ่มอายุ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 ก : 26)
สรุปผล ได้ดังนี้

1. ผลของการติดตามและประเมิน

1.1 หมู่บ้านที่ตั้งโรงเรียนทั้งสี่ เป็นหมู่บ้านที่ตั้งมาระหว่าง 60-70 ปี เป็นหมู่บ้านขนาดเล็กระหว่างหมู่บ้านละ 60-75 ครัวเรือน ประชากรหมู่บ้านละประมาณ 400 คน อาชีพหลัก คือ การทำนา การติดต่อกับหมู่บ้านอื่นหรืออำเภอไม่ค่อยสะดวก

1.2 โรงเรียนได้ดำเนินการโดยแจ้งให้ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทราบ และการดำเนินงานเป็นไปอย่างรีบเร่งมาก

1.3 ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการศึกษา และผู้ปกครอง ไม่คัดค้านในโครงการนี้ แต่ยังไม่เข้าใจในโครงการนี้นัก แม้กระทั่งครูใหญ่และครู ซึ่งการเตรียมการยังมีน้อยมาก

1.4 ผลการทดสอบนักเรียน ปรากฏว่า อยู่ในระดับพอใช้เฉลี่ยร้อยละ 64 - และ ไม่ปรากฏว่ามีความแตกต่างระหว่างเพศ และอายุซึ่งแตกต่างกัน นักเรียนทำชุดความพร้อมในการใช้มือและการเขียนได้ดีที่สุด รอง ๆ ลงมา ได้แก่ ชุดความพร้อมในการใช้สายตา-การอ่าน ชุดความรู้พื้นฐานในการอ่าน และชุดความรู้พื้นฐานจากการเรียนเลขคณิต ได้ในระดับค่อนข้างต่ำ

2. ปัญหาที่พบ จากการสำรวจการดำเนินงานของโรงเรียนทั้งสี่โรงเรียน โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต และการทดสอบ พอสรุปปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานได้ดังนี้

2.1 ความไม่พร้อมของโรงเรียน ได้แก่ การขาดความเข้าใจอย่างแท้จริงในโครงการของครูใหญ่ การขาดการเตรียมการด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ประจำห้อง ทำให้นักเรียนมีที่นั่งไม่ครบ เป็นต้น

2.2 วัตถุประสงค์ของการดำเนินงานยังไม่เด่นชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ค่อยเน้นวัตถุประสงค์ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน แต่เพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่น เช่น ให้ได้ครูเพิ่ม เพื่อต้องการให้ได้เปิดถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 เป็นต้น

2.3 ในการดำเนินการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่จะใช้จิตวิทยาในการเรียนการสอนน้อย มักจะมุ่งไปในด้านการให้ท่องจำหรือการเลียนแบบเพื่อนหรือครูเป็นส่วนใหญ่ ผลที่ได้รับคือนักเรียนจะจำบทเรียนได้โดยขาดความเข้าใจ

2.4 การขาดการประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของบางโรงเรียนยังขาดการประชาสัมพันธ์มาก ชาวบ้านหรือแม่แก่คณะกรรมการศึกษายังขาดความเข้าใจโครงการอย่างแท้จริง ส่วนมากมักจะเป็นในทำนองที่ทางโรงเรียน หรือผู้ใหญ่บ้านแจ้งให้ยุบปกครองทราบ และให้นำเด็กมาเข้าโรงเรียนโดยขาดความเข้าใจว่าทำไมเด็กสองรุ่นจึงได้มีโอกาสเข้าโรงเรียนพร้อมกัน และการดำเนินงานเช่นนี้จะทำให้เกิดผลดีผลเสียอย่างไร

2.5 การจัดครูเข้าสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บางโรงเรียนครูใหญ่เป็นผู้สอนเอง ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการสอนและการเอาใจใส่ดูแลนักเรียน เพราะครูใหญ่มีเวลาอยู่โรงเรียนน้อย

2.6 การรับนักเรียนเข้าเรียนไม่หมด ปัญหานี้เกิดขึ้นเนื่องจากทางโรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ และการเตรียมการดำเนินการล่วงหน้าในด้านการสำรวจรายชื่อ และจำนวนนักเรียน ที่จะเข้าเรียนตามเกณฑ์และก่อนเกณฑ์ ปัญหาที่ตามมาคือในปีต่อไปเด็กที่จะครบเกณฑ์จะหาโรงเรียนเข้าไม่ได้

2.7 เรื่องแบบทดสอบ แบบทดสอบที่คณะกรรมการและประเมินผลโรงเรียนทดลองใช้ เป็นแบบประเมินที่คณะกรรมการสร้างขึ้น และใช้วัดเพียงสองด้าน คือ ด้านความพร้อม (การเขียนและการอ่าน) และด้านพื้นฐาน (การอ่านและเลขคณิต) ถ้าเป็นไปได้ควรจัดในคันอื่น ๆ ด้วย เช่น คันพัฒนาการ เป็นต้น

2.8 ปัญหาคันการเรียนการสอน วิธีการสอน กิจกรรมและวัสดุที่ใช้ในการเรียนการสอนของเด็กสองกลุ่มอายุนี้ เท่าที่สังเกตแทบทุกโรงเรียนใช้แนวเดิมทั้งหมด ทำให้ผลการเรียนของเด็กไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร นอกเหนือไปกว่านั้นวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนก็มีจำนวนจำกัด ครูไม่สามารถจะจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับแนวหลักสูตรได้

2.9 การเพิ่มผลของประชากร จากการสำรวจอัตราเพิ่มหรือลด

ของในหมู่บ้าน พบว่า บางปีจำนวนประชากรเพิ่มมากแต่บางปีเพิ่มน้อย ทำให้ยากแก่การดำเนินงานว่าควรจะเป็นแนวโน้ม

2.10 การรับภาระของครูที่สอน ครูที่ทำการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สามในจำนวนสี่โรงเรียนต้องสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วย ทำให้มีปัญหาเรื่องภาระงานเวลาเอาใจใส่เด็กมาก ยิ่งในสถานการณ์ที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพิ่มเป็นสองเท่าและเด็กเป็นสองกลุ่มอายุด้วยแล้ว ปัญหาเรื่องภาระเอาใจใส่ดูแลเด็กเป็นพิเศษก็ยิ่งมีมากขึ้น

3. แนวทางการดำเนินการ

การดำเนินการเกี่ยวกับการเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุเข้าเรียนปีเว้นปี ถ้าจะให้ได้ผลดีควรจะได้พิจารณาถึงตัวแปร หรือเงื่อนไขดังต่อไปนี้

3.1 สภาพของหมู่บ้าน ควรจะเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กมีอัตราการเกิดและการอพยพเข้าประมาณปีละไม่เกินยี่สิบคน การติดต่อกับหมู่บ้านอื่นลำบากอาจจะเป็นในแง่ของทางไกล หรือไปมาไม่สะดวก หรือกล่าวโดยสรุปแล้วหมู่บ้านที่เหมาะสมกับโครงการนี้ควรมีขนาดเล็ก มีอัตราการเพิ่มของประชากรต่ำ การขยายตัวของหมู่บ้านมีน้อย หรือต้องใช้เวลานาน

3.2 สภาพของโรงเรียน จำนวนนักเรียนเข้าเรียนปีละไม่เกิน 20 คน จำนวนครูภายในโรงเรียนที่เปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ควรมีครูอย่างน้อย 3 คน และถ้าหากเปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีครูอย่างน้อย 4 คน

3.3 การดำเนินงานของโรงเรียน ควรจะได้มีแผนการหรือโครงการที่แน่นอนทั้งในด้านการเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินการ แนวทางการแก้ปัญหา และอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น

3.4 การประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการดำเนินการของโครงการนี้ควรกระทำอย่างทั่วถึงและติดต่อกัน โดยแจ้งให้ทั้งครูน้อย คณะกรรมการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนทราบ และเข้าใจในโครงการอย่างแจ่มแจ้ง

3.5 ในการเรียนการสอน ครูที่ทำการสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุรวมกัน ควรจะมีพื้นฐานความรู้ทางคำานิจิตวิทยาเด็ก การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กที่มีอายุ

ต่าง ๆ กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรมีความเข้าใจในโครงการนี้เป็นอย่างดี

3.6 ในด้านประชาชน อันประกอบด้วยคณะกรรมการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนทุกคน ควรจะได้ให้ความร่วมมือในกันต่าง ๆ เป็นอย่างดี เช่น การส่งเด็กในปกครองเข้าเรียนตามที่โรงเรียนระบุการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนให้ตามที่โรงเรียนกำหนด และอื่น ๆ

3.7 ควรจะมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับโครงการนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะแรก ๆ ของการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่ควรจะได้มีการติดตามดูแล เพื่อให้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน

3.8 โรงเรียนใดที่โครงการจะดำเนินงานตามโครงการนี้ ควรจะได้มีการเตรียมตัวเด็กก่อนเข้าเรียนประมาณ 1 เดือน เพื่อให้เด็กเกิดความพร้อมในการเรียน

3.9 โรงเรียนควรมีโครงการที่แน่นอนในการช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนช้าหรืออย่างน้อยที่สุด ควรจะมีเวลาให้ครูประจำชั้นที่นักเรียนสองกลุ่มอายุเรียนอยู่ได้ดูแลเด็กในชั้นอย่างทั่วถึง

3.10 โรงเรียนควรมีระบบการประเมินผลนักเรียนที่รัดกุมและเชื่อถือได้

4. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการของแต่ละโรงเรียน

โรงเรียนที่จะดำเนินการจัดชั้นเรียนโดยรับนักเรียนสองกลุ่มอายุเข้าเรียนพร้อมกัน ควรจะต้องมีมาตรการเตรียมการ ดำเนินการ และติดตามประเมินผล ทั้งต่อไปนี้จึงจะเกิดผลดี คือ

4.1 การเตรียมการ

4.1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหมู่บ้าน ในด้านอาชีพจำนวนประชากร สถิติการเพิ่มของประชากร โอกาสขยายเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ขึ้นมีมากน้อยเพียงใด เพราะโครงการนี้จะเหมาะสมสำหรับหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงในกันต่าง ๆ น้อย

4.1.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน เช่น ประวัติ สถิติเกี่ยวกับนักเรียนและครู

4.1.3 สํารวจและทําน้ญชี้เด็กที่อยู่ในเกณฑ์ และก่อนเกณฑ์ที่จะเข้าเรียน 1 ปี ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา

4.1.4 ประชาสัมพันธ์โครงการนี้ต่อผู้ใหญ่บ้าน กรรมการศึกษาของโรงเรียน ตลอดจนผู้ปกครองที่มีเด็กจะเข้าเรียนในปีการศึกษาที่จะเริ่ม และปีต่อไป เพื่อความเข้าใจความเห็นชอบ และความร่วมมือในกันต่าง ๆ

4.1.5 ครูใหญ่และครูในโรงเรียนต้องศึกษา และทําคํว่มาเข้าใจในวัตถุประสงค์ วิธีคําเนินการ และการติดตามประเมินผลอย่างถ่องแท้

4.1.6 เตรียมการเกี่ยวกับอาคารห้องเรียน วัสดุ และครูที่ทํางานสอนทั้งในปีเริ่มต้น และปีต่อไป ตลอดจนข้อทศสขยและวิธีการประเมินผลกันต่าง ๆ

4.1.7 ถ้าเป็นไปได้ควรมีการเตรียมความพร้อมนักเรียนก่อนเปิดเรียน 1 เดือน

4.2 การคําเนินงาน

4.2.1 จัดการทดสอบความพร้อมของนักเรียน เพื่อทราบประสพ-การณพื้นฐานของนักเรียนแต่ละคน

4.2.2 จัดครูเข้าสอน ซึ่งในระยะเริ่มต้นในชั้นใหม่นี้ควรมีครูประจำชั้นประจำ

4.2.3 ในการคําเนินการ ถ้ามีนักเรียนที่เป็นปัญหาควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ และช่วยแก้ไขเป็นพิเศษ

4.3 การประเมินผล

4.3.1 มีการติดตามและประเมินผลในกํานการเรียนการสอนและการคําเนินงานเป็นระยะ ๆ มีการปรับปรุงและแก้ไขไปค้วย

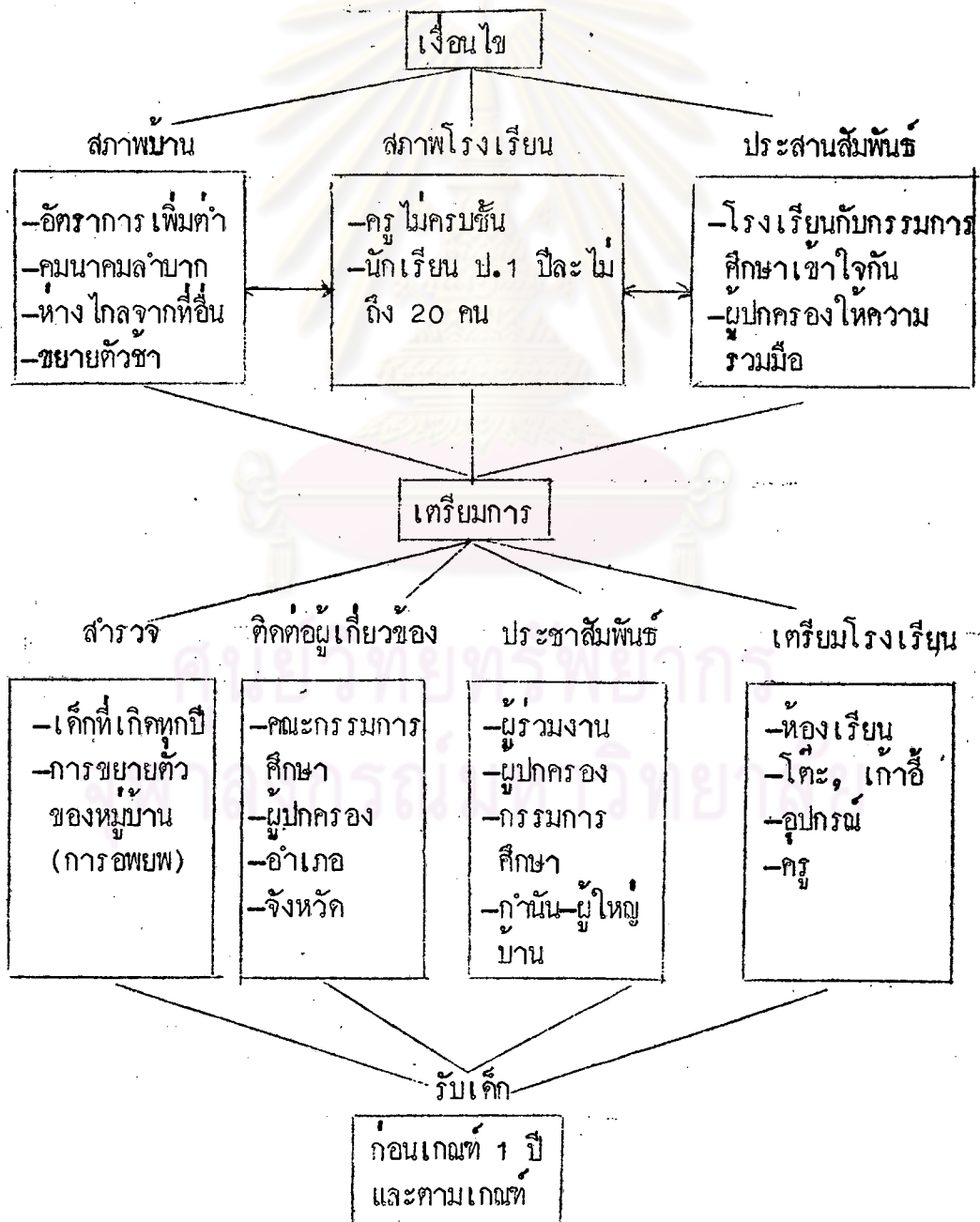
4.3.2 มีการทดสอบนักเรียนทั้งในเชิงการพัฒนาการและผลการเรียนในโอกาสอันควร

4.3.3 ในแต่ละสิ้นปีหนึ่ง ๆ ควรจัดให้มีการประเมินผลโครงการในกํานความก้าวหน้าของนักเรียน การสอนของครู ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น

ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินการตามโครงการ

โดยสรุปแล้วเงื่อนไขและขั้นตอนการดำเนินงานจะได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2 เงื่อนไขและขั้นตอนการดำเนินงานเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ 2522 ก : 34)

5. ข้อเสนอแนะรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนสอง
กลุ่มอายุ

5.1 วัตถุประสงค์

5.1.1 เพื่อลดจำนวนชั้นเรียนให้สอดคล้องกับจำนวนครูที่
โรงเรียนสามารถทำได้

5.1.2 เพื่อแสวงหาแนวทางในการสอนในชั้นที่มีนักเรียน
อายุคละกัน (Multi - Age Grouping)

5.1.3 เพื่อแสวงหาวิธีลดค่าใช้จ่ายในค่านอาคารสถานที่
งบประมาณค่านเงินเดือนครู และค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงการเรียนการสอน

5.1.4 เพื่อปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาของนักเรียน

5.1.5 เพื่อให้โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีโอกาสเปิด
สอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อันเป็นการศึกษาภาคบังคับ

5.2 ลักษณะของโรงเรียน โรงเรียนที่คาดว่าจะเหมาะสมกับการ
ดำเนินการจัดชั้นเรียนตามแนวนั้นควรมีลักษณะดังนี้

5.2.1 ในรอบ 3 ปี ที่ผ่านมามีนักเรียนเข้าเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 เฉลี่ย 20 คน ต่อปีลงมา

5.2.2 มีครู 2-3 คน สำหรับโรงเรียนที่เปิดสอนถึงชั้น
ประถมปีที่ 4 หรือ 4-5 คน สำหรับโรงเรียนที่เปิดสอนถึงชั้นประถมปีที่ 6

5.2.3 เป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในสังกัดของกิจการ
บริหารส่วนจังหวัด

5.2.4 เป็นโรงเรียนที่เกณฑ์นักเรียนเข้าเรียนชั้นประถม-
ศึกษาปีที่ 1 เมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 8

5.2.5 เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนที่มีอัตรา
การเพิ่มของประชากร ไม่สูง โดยมีเด็กเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีละไม่เกิน
20 คน

5.2.6 ผู้ปกครองยินยอมส่งเด็กของตนเข้าเรียนตามแนว
ทางที่จะกล่าวในข้อ 5.3

5.3 การรับนักเรียน การรับนักเรียนเข้าเรียนพร้อมกันทั้งสองกลุ่มอายุนี้ เป็นลักษณะการรับปีเว้นปี กล่าวคือ นอกจากรับนักเรียนที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 เข้าเรียนแล้ว ยังรับเด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 7 ทุกคนเข้าเรียนด้วย และในปีการศึกษาถัดไปจะยังไม่มี การรับนักเรียน โดยจะรับอีกครั้งหนึ่งเมื่อเริ่มปีที่ 3 ของการรับแบบนี้

5.4 รูปแบบการจัดชั้นเรียน รูปแบบการจัดชั้นเรียนอาจทำได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 การจัดชั้นเรียนในการรับนักเรียนสองกลุ่มอายุเข้าเรียนพร้อมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 ก : 37)

ปีที่ดำเนินการ	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6
1	☐	☐	☐	☐	—	—
2	—	☐	☐	☐	—	—
3	☐	—	☐	☐	—	—
4	—	☐	—	☐	☐	—
5	☐	—	☐	—	☐	☐
6	—	☐	—	☐	—	☐

หมายเหตุ

ชั้นที่รับนักเรียนสองกลุ่มอายุ

ชั้นเรียนปกติ

— ไม่มีชั้นเรียน

5.5 องค์ประกอบที่จะต้องได้รับการพิจารณา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ทั้งไว้ให้ดีขึ้น จำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญต่อไปนี้คือ

5.5.1 ด้านจิตวิทยา เด็กสองกลุ่มอายุที่เข้าเรียนพร้อมกัน อาจจะมีการพัฒนาการแตกต่างกัน ควรจะได้มีการศึกษาให้ถ่องแท้ว่า

ก. เด็กอายุต่างกันประมาณ 1 ปี มีการเจริญเติบโตพัฒนาการแตกต่างกันในคำนิตหรือไม่เพียงใด

ข. การให้เด็กสองกลุ่มอายุมาเรียนพร้อมกัน ควรจะมีการเตรียมความพร้อมอย่างไร เด็กทุกคนจึงจะบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาไปพร้อม ๆ กันได้

ค. มีความแตกต่างระหว่างเพศ สำหรับนักเรียนสองกลุ่มอายุหรือไม่ และในคำนิต

ง. เด็กต่างอายุ ต่างเพศ ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ และให้ความช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาการซึ่งกันและกันหรือไม่ เพียงใด

5.5.2 ด้านการศึกษา การสอนเด็กสองกลุ่มอายุในกลุ่มเดียวกัน จะได้นผลดีเพียงใด จำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมการสอน วิธีสอน วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน และการวัดผลการศึกษา เป็นต้น

5.5.3 ด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ก. ผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัด และอำเภอให้ความช่วยเหลือสนับสนุนหรือไม่

ข. ครูใหญ่ และครูในโรงเรียนยอมรับ ยินดี และเข้าใจในวิธีการจัดแบบนี้พอที่จะดำเนินการได้เพียงใด

ค. ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการศึกษาเห็นชอบและเข้าใจหรือไม่ และพร้อมที่จะช่วยเหลือเพียงใด

ง. ผู้ปกครองได้รับการประชาสัมพันธ์เพียงใด ยอมรับ และให้ความร่วมมือในการจัดแบบนี้เพียงใด

หลังจากที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ได้ทำการวิจัยแบบทดลองในการจัดชั้นเรียนสำหรับนักเรียนสองกลุ่ม

อายุ ในโรงเรียนจำนวน 4 โรงเรียน ที่จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อมีการศึกษา 2521 และได้มีการประเมินผลโครงการ เมื่อดำเนินงานได้ครบ 1 ปีการศึกษาแล้ว ได้มีการสำรวจความคิดเห็นของนักการศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนสองกลุ่มอายุ นักการศึกษา ซึ่งได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด หัวหน้าส่วนการศึกษา ศึกษาธิการอำเภอ หัวหน้าหมวดการศึกษา ครูใหญ่ ครู อธิการวิทยาลัยครู และนักการศึกษาอื่น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 ข : 21-22) สรุปผลดังนี้

1. นักการศึกษาทุกกลุ่มเห็นว่าขนาดของโรงเรียน ลักษณะชุมชนที่ตั้งโรงเรียน และจำนวนครูตามที่คณะกรรมการวิจัยเสนอมีความเหมาะสมดีแล้ว แต่มีความแตกต่างกันบ้างในเรื่องความพร้อมของครู และความร่วมมือของชุมชนที่ตั้งโรงเรียน
2. นักการศึกษาส่วนใหญ่ เห็นว่า ควรจะได้มีการศึกษาและพิจารณาเงื่อนไขต่าง ๆ ดังนี้คือ มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขอความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจขนาดของโรงเรียน (ควรเน้นโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 น้อยกว่า 20 คน) ค้นพบพัฒนาการของเด็ก การสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และมีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ
3. ในเรื่องผลที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ นั้น ปรากฏผลเช่นเดียวกับเรื่องที่กำลังกล่าวมาข้างต้น กล่าวคือ นักการศึกษาส่วนใหญ่ของทุกกลุ่มเห็นว่า โรงเรียนมีโอกาสเปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประหยัดงบประมาณในการก่อสร้าง และเงินเดือนครู ครูใหญ่บริหารงานได้สะดวกขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มหนึ่งได้เข้าเรียนเร็วขึ้น ครูมีโอกาสเอาใจใส่นักเรียนมากขึ้น และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจะดีขึ้น
4. นักการศึกษาได้ยกปัญหา และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอบรมครูผู้สอนในต่าง ๆ การควบคุมดูแลการดำเนินการแก้ไขปรับปรุงระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่จำเป็น ฯลฯ

ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีความเห็นว่าน่าจะขยายการวิจัยให้ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยให้กว้างขวางขึ้น เพื่อจะได้หาแนวทางที่

เหมาะสมในการดำเนินงานแก่เด็กสองกลุ่มอายุ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ในทุกส่วน
ของประเทศ จึงได้นำเสนอแนวคิดนี้ต่อคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เพื่อขออนุมัติ
หลักการดังนี้

1. ขยายการทดลองออกเป็น 4 ภาคภูมิศาสตร์ คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้
2. หาแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อให้การรับนักเรียนสองกลุ่มอายุเข้าเรียนพร้อมกันได้เป็นไปอย่างถูกต้อง

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เมื่อการประชุมครั้งที่ 7/2522 วันที่ 20
สิงหาคม 2522 ได้อนุมัติตามข้อเสนอทั้งสองประการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ 2523 ข : 1)

เมื่อมีการขยายการทดลองให้ทั่วถึงทั้ง 4 ภาคภูมิศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดพิมพ์คู่มือการดำเนินการจัดการเรียนการสอนสำหรับ
นักเรียนสองกลุ่มอายุในโรงเรียนประชาบาลขนาดเล็ก เป็นการสรุปผลการดำเนินงาน
การจัดการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนสองกลุ่มอายุในโรงเรียนประชาบาลขนาดเล็ก
อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนสำหรับ
นักเรียนสองกลุ่มอายุ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงบทบาทของครูในสถานต่าง ๆ เพื่อให้
การดำเนินงานตามโครงการ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการ
ศึกษาแห่งชาติ 2523 ข : 30-33) สรุปได้ดังนี้

1. ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ
 - 1.1 โครงการนี้เป็นโครงการที่แสวงหาแนวทางในการจัดการ
ศึกษา เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนประชาบาลให้ทัดเทียมกับ
โรงเรียนขนาดใหญ่หรือโรงเรียนสังกัดอื่น
 - 1.2 โครงการนี้มีการสอบถามความคิดเห็นของนักการศึกษาที่เกี่ยวข้อง
ข้อหลายฝ่ายแล้ว เห็นว่าเป็นโครงการที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อการศึกษาของนักเรียนใน
โรงเรียนประชาบาลขนาดเล็ก

1.3 โครงการนี้เกิดขึ้นเพราะตระหนักถึงปัญหาและข้อเสียเปรียบของโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อแก้ไขปัญหาหรือลดปัญหาเหล่านั้น

1.4 โครงการจะดำเนินการ ไปด้วยดี จะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้โครงการประสบผลสำเร็จ

1.5 ครูที่เกี่ยวข้องจะต้องศึกษาให้เข้าใจโครงการในเรื่องวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการ เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติให้ถูกต้อง

1.6 ถ้าการดำเนินงานตามโครงการนี้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ครูในโรงเรียนตามโครงการก็จะมีส่วนสร้างคุณประโยชน์ต่อการศึกษาของประเทศโดยส่วนรวม

2. ความเข้าใจเกี่ยวกับนักเรียน

2.1 ครูต้องเข้าใจว่า นักเรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว อายุ ประสบการณ์เดิม ช่วงความเจริญเติบโต ฯลฯ ครูจึงไม่สามารถสอนนักเรียนทุกคนด้วยวิธีการอย่างเดียวกันได้เสมอไป

2.2 นักเรียนมีวิธีการเรียนรู้ต่าง ๆ กัน ครูควรจัดการเรียนการสอนหลาย ๆ วิธี ให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนเท่าที่จะสามารถทำได้

2.3 นักเรียนทุกคนต้องการความสนใจ การยกย่อง ความขยัน และความรักจากครู

2.4 ครูควรตระหนักว่าช่วงความสนใจของนักเรียนมีไม่นานนัก ครูจึงควรจัดกิจกรรมหลาย ๆ อย่างสลับกัน และมีกิจกรรมสนุก ๆ แทรกด้วยเสมอ

2.5 ครูควรตระหนักว่า พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมาต้องมีสาเหตุ พฤติกรรมอย่างเดียวกันอาจเกิดจากสาเหตุต่างกัน และสาเหตุเดียวกันอาจทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมต่างกัน เมื่อเด็กมีปัญหาทางพฤติกรรม ครูควรศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมนั้น ๆ แล้วหาทางแก้ไขที่ต้นเหตุ

2.6 นักเรียนอาจมีการกระทำสิ่งทดแทนสิ่งที่คนขาด ทั้งทางที่ดีและไม่ดี เช่น นักเรียนขาดความรักความอบอุ่นที่บ้าน ก็อาจจะพยายามอยู่ใกล้ชีวิตครู เพื่อได้รับความรัก ความอบอุ่น บางคนอาจมองโลกในแง่ร้ายหรือแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงก็ได้

2.7 นักเรียนจะเรียนได้ดีเมื่อมีความพร้อม มีประสบการณ์เดิม ได้รับแรงกระตุ้นหรือสิ่งเร้าที่ดี ได้ลงมือทดลองค้นคว้า ครูควรจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงเรื่องเหล่านี้

2.8 สิ่งแวดล้อมหลายอย่างมีผลต่อการเรียนรู้ เช่น จำนวนนักเรียนในชั้น เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เวลา และวุฒิภาวะของนักเรียน

3. ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอน

3.1 ครูจะสอนได้ดีเมื่อเข้าใจธรรมชาติของนักเรียน และเข้าใจว่าไม่มีวิธีสอนใ้ที่ใช่ใ้ตลอดเวลาทุกสภาวะการณ์

3.2 การเลือกใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ควรคำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา ธรรมชาติของนักเรียน และสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นขณะที่สอน

3.3 ครูควรเข้าใจว่าเทคนิคหรือวิธีสอนแบบเดียว อาจไม่เหมาะสมสำหรับนักเรียนทุกคน จึงควรใช้หลาย ๆ วิธีประกอบกัน

3.4 กระบวนการสอน ประกอบด้วย การตั้งวัตถุประสงค์ของการสอน การศึกษาความรู้ความสามารถพื้นฐานของนักเรียน การดำเนินการสอน และการประเมินผล

3.5 กิจกรรมการสอนที่ควรนำมาใช้ เช่น การอธิบายหรือบรรยาย การสาธิต การทดลอง การค้นคว้า การอภิปราย การประชุมกลุ่มย่อย การสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เป็นต้น

3.6 ในการสอนแต่ละครั้ง ควรให้นักเรียนได้ทราบบทบาทของตัวตนของตนเอง การสอน เนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอด ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ให้มีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และให้นักเรียนได้มีการประเมินผลตนเองด้วย

3.7 ครูควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องที่สอนกับสภาพจริงที่เกิดขึ้นในชุมชนของนักเรียน

3.8 สื่อการเรียนมีความสำคัญต่อการสอน ครูควรจัดหาและใช้สื่อการเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และความรู้ความสามารถของนักเรียน

3.9 ครูอาจให้นักเรียนที่เรียนเก่ง และนักเรียนชั้นสูงกว่าช่วยการสอนของครูด้วย

เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จะเริ่มขยายการทดลองให้ครบ 4 ภาควิชา ศาสตร์ ได้จัดทำคู่มือดำเนินการทดสอบความพร้อมทางการเรียนวิชาภาษาไทย และคณิตศาสตร์ เพื่อให้ผู้ดำเนินการ ได้ใช้เป็นคู่มือศึกษา และปฏิบัติในเวลาทดสอบ นอกจากนี้ ยังได้จัดทำคู่มือการอบรมครูผู้สอน เพื่อใช้ในการอบรมครูใหญ่และครูผู้สอนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วย

การขยายการทดลองจัดชั้นเรียนสำหรับนักเรียนสองกลุ่มอายุใน 4 ภาควิชา-ศาสตร์ เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2523 โดยทดลองในโรงเรียนขนาดเล็ก 4 จังหวัด คือ

จังหวัดสิงห์บุรี	อำเภอพรหมบุรี	จำนวน	9 โรงเรียน
จังหวัดลำพูน	อำเภอแม่ทา	จำนวน	12 โรงเรียน
จังหวัดชัยภูมิ	กิ่งอำเภอหนองบัวระเหว	จำนวน	9 โรงเรียน
จังหวัดพังงา	อำเภอตะกั่วทุ่ง	จำนวน	8 โรงเรียน

การวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้รับความร่วมมือจากวิทยาลัยครูเทพสตรี วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูนครราชสีมา วิทยาลัยครูภูเก็ต และสำนักงานการประถมศึกษาทั้ง 4 จังหวัด เมื่อเริ่มดำเนินการ ได้มีการทดสอบความพร้อมทางการเรียน ครั้งที่ 1 เพื่อศึกษาความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนสองกลุ่มอายุ และเปรียบเทียบความพร้อมทางการเรียนระหว่างนักเรียนสองกลุ่มอายุ นักเรียนที่มีเพศต่างกัน นักเรียนที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์ใน

โรงเรียน พร้อมกับศึกษาระดับอิทธิพลขององค์ประกอบบางประการที่มีผลต่อความพร้อมทางการเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นนักเรียนสองกลุ่มอายุใน 4 จังหวัด โดยใช้แบบทดสอบความพร้อมทางการเรียน 3 ฉบับ คือ ภาษาไทย 2 ฉบับ คณิตศาสตร์ 1 ฉบับ ทำการทดสอบกลุ่มตัวอย่างในสัปดาห์ที่ 3 หลังวันเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2523

ผลการทดสอบความพร้อมทางการเรียน ครั้งที่ 1 รวมทั้ง 4 จังหวัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2524 ข : 11-15) ได้รายงานผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนกลุ่มอายุก่อนเกณฑ์มีความพร้อมทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ปกติเกือบทุกด้าน ส่วนนักเรียนกลุ่มอายุตามเกณฑ์มีความพร้อมทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ปกติทุกด้าน
2. นักเรียนตามเกณฑ์มีความพร้อมทางการเรียนสูงกว่านักเรียนก่อนเกณฑ์ในทุกด้าน
3. ความพร้อมทางการเรียนระหว่างนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง ไม่แตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน
4. นักเรียนที่มีประสบการณ์ในโรงเรียนมีความพร้อมทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่มีประสบการณ์ในโรงเรียนทุกด้าน
5. กลุ่มอายุและประสบการณ์ในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความพร้อมทางการเรียนทุกด้าน โดยเฉพาะประสบการณ์ในโรงเรียนมีอิทธิพลมากกว่ากลุ่มอายุ

ต่อมาได้มีการทดสอบความพร้อมทางการเรียนครั้งที่ 2 หลังจากให้นักเรียนสองกลุ่มอายุได้เข้าเรียนเป็นระยะเวลา 3-4 เดือน โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบในครั้งที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้ง 4 จังหวัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2524 ข : 88-89) ได้รายงานไว้สรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนทั้งสองกลุ่มอายุมีความพร้อมทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ปกติระดับประเทศทุกด้าน

2. นักเรียนตามเกณฑ์มีความพร้อมทางการ เรียนสูงกว่านักเรียนก่อน
เกณฑ์ทุกด้าน
3. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความพร้อมทางการ เรียน ไม่แตกต่างกัน
4. นักเรียนที่มีประสบการณ์ในโรงเรียนมีความพร้อมทางการ เรียนสูง
กว่านักเรียนที่ไม่มีประสบการณ์ในโรงเรียนทุกด้าน
5. กลุ่มอายุและการมีประสบการณ์ในโรงเรียน เป็นองค์ประกอบที่มี
อิทธิพลต่อความพร้อมทางการ เรียนทุกด้าน ส่วนเพศไม่มีอิทธิพลต่อความพร้อมทางการ
เรียน
6. ผลการเปรียบเทียบความพร้อมทางการเรียน ครั้งที่ 1 กับ ครั้งที่ 2
พบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มอายุมีความพร้อมทางการ เรียนสูงขึ้นทุกด้าน นักเรียนตาม
เกณฑ์ยังคงมีความพร้อมทางการ เรียนสูงกว่านักเรียนก่อนเกณฑ์ กลุ่มอายุและการมี
ประสบการณ์ในการ เรียนยังคงมีอิทธิพลต่อความพร้อมทางการ เรียน และนักเรียนก่อน
เกณฑ์มีพัฒนาการความพร้อมทางการ เรียนสูงกว่านักเรียนตามเกณฑ์เกือบทุกด้าน

ในการดำเนินการวิจัยเชิงทดลองใน 4 จังหวัดดังกล่าว ในปีการศึกษา
2523 นอกจากการทดสอบความพร้อมทางการ เรียนทั้ง 2 ครั้งแล้ว ได้มีการทดสอบ
ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียนสองกลุ่มอายุ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนสิ้นปี
การศึกษา ประมาณ 2 สัปดาห์ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน และศึกษาองค์
ประกอบบางประการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน โดยทำการทดสอบ 2 วิชา
คือ ภาษาไทย และคณิตศาสตร์ ผลการทดสอบรวมทั้ง 4 จังหวัด สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ (2525 ก : 37-40) ได้รายงานผลการวิจัยไว้สรุป
ได้ดังนี้

1. นักเรียนก่อนเกณฑ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาภาษาไทยต่ำกว่า
คะแนนเฉลี่ยระดับปานกลางของประเทศทุกด้าน ส่วนในวิชาคณิตศาสตร์บางด้านอยู่ใน
ระดับต่ำกว่า และบางด้านอยู่ในระดับเดียวกับระดับปานกลางของประเทศ นักเรียน
ตามเกณฑ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน ในวิชาภาษาไทยบางด้านต่ำกว่าระดับปานกลาง

ของประเทศ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ เกือบทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางของประเทศ

2. นักเรียนตามเกณฑ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนก่อนเกณฑ์ เกือบทุกด้าน

3. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสองวิชา ไม่แตกต่างกันเกือบทุกด้าน

4. นักเรียนที่มีประสบการณ์ในโรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาไทย สูงกว่านักเรียนที่ไม่มีประสบการณ์ในโรงเรียนทุกด้าน ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์ในโรงเรียน มีผลการเรียน ไม่แตกต่างกันเกือบทุกด้าน

5. กลุ่มอายุ และการมีประสบการณ์ในโรงเรียน เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ต่อมาในปีการศึกษา 2524 ได้มีการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสองกลุ่มอายุ ซึ่งเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนที่อยู่ในโครงการทดลองทั้ง 4 จังหวัด เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และศึกษาองค์ประกอบบางประการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีการเปรียบเทียบผลการทดสอบ ครั้งที่ 1 ตอนต้นปีการศึกษา และผลการทดสอบ ครั้งที่ 2 ตอนปลายปีการศึกษา ของนักเรียนสองกลุ่มอายุ และเปรียบเทียบผลการทดสอบของนักเรียนสองกลุ่มอายุกับนักเรียนนอกโครงการ ใน 4 จังหวัดดังกล่าวเช่นเดียวกัน การทดสอบใช้แบบทดสอบ 2 วิชา คือ ภาษาไทย และคณิตศาสตร์ ผลการทดสอบสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2525 ข : 60-66) ได้รายงานไว้สรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนตามเกณฑ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนก่อนเกณฑ์ ในวิชาภาษาไทย และคณิตศาสตร์ เกือบทุกด้านทั้งสองครั้ง นักเรียนทั้งสองกลุ่มอายุมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นในการทดสอบครั้งที่ 2 และนักเรียนตามเกณฑ์มีพัฒนาการทางการเรียน สูงกว่านักเรียนก่อนเกณฑ์ทั้ง 2 วิชา เกือบทุกด้าน

2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันในการทดสอบ ครั้งที่ 1 แต่ในการทดสอบ ครั้งที่ 2 นักเรียนหญิงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนชายในวิชาภาษาไทย ส่วนวิชาคณิตศาสตร์ไม่แตกต่างกัน และนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นในการทดสอบ ครั้งที่ 2

3. นักเรียนที่มีประสบการณ์ในโรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่มีประสบการณ์ในโรงเรียนในการทดสอบทั้งสองครั้ง และนักเรียนทั้งที่มีประสบการณ์และไม่มีความรู้ประสบการณ์ในโรงเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นในการทดสอบทั้งสองครั้ง

4. กลุ่มอายุและการมีประสบการณ์ในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการทดสอบทั้งสองครั้ง

5. นักเรียนในโครงการและนอกโครงการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนก่อนเกณฑ์ในโครงการมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่านักเรียนนอกโครงการบางจำแนก ในขณะที่นักเรียนตามเกณฑ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนนอกโครงการ

6. นักเรียนก่อนเกณฑ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในวิชาภาษาไทยทุกจำแนก นักเรียนตามเกณฑ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศบางจำแนก

ในการดำเนินการทดลองจัดชั้นเรียนสำหรับนักเรียนสองกลุ่มอายุ ในจังหวัดสิงห์บุรี ลำพูน ชัยภูมิ และ พังงา คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ครูใหญ่ และครูผู้สอนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2525 ค : 29-33) ได้รายงานการสำรวจความคิดเห็นของครูใหญ่ และครูผู้สอน สรุปได้ดังนี้

ก. ความคิดเห็นของครูใหญ่ ครูใหญ่ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนสองกลุ่มอายุ ในด้านต่าง ๆ คือ

1. พัฒนาการของนักเรียนสองกลุ่มอายุ จากการสังเกตครูใหญ่มีความเห็นว่าพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ และสังคม ของเด็กทั้งสองกลุ่มอายุส่วนใหญ่

ใกล้เคียงกัน มีแตกต่างกันบ้าง คือ นักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์มีความสามารถในการใช้
 กล้ามเนื้อได้ดีกว่า มีความรับผิดชอบและปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดีกว่ากลุ่มก่อนเกณฑ์
 ส่วนกลุ่มก่อนเกณฑ์มีอาการอ่อนไหวง่าย สำหรับพัฒนาการด้านสติปัญญาเห็นว่า
 กลุ่มตามเกณฑ์เรียนรู้ได้เร็วกว่ากลุ่มก่อนเกณฑ์

2. สภาพของโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน
 สองกลุ่มอายุ ครูใหญ่ร้อยละ 50 เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนสอง
 กลุ่มอายุเหมาะสมกับโรงเรียนของตน เพราะมีเด็กจำนวนน้อยที่เข้าเรียนในชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวนครูยังไม่ครบชั้น ช่วยประหยัดทรัพยากรและการลงทุนการ
 ศึกษา และเด็กทั้งสองกลุ่มสามารถจะเรียนร่วมกันได้เป็นอย่างดี ส่วนครูใหญ่อีก
 ร้อยละ 50 เห็นว่าโรงเรียนของตนไม่เหมาะสมที่จะจัดการเรียนการสอนแบบนี้เพราะ
 พัฒนาการของเด็กสองกลุ่มอายุแตกต่างกัน โดยเฉพาะทางด้านสติปัญญา วัสดุอุปกรณ์
 ในโรงเรียนไม่เพียงพอ มีครูพอที่จะสอนครบชั้นเรียน ครูขาดความรู้ในการสอน
 นักเรียนสองกลุ่มอายุ จำนวนเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวนมากอยู่แล้ว และ
 ผู้ปกครองไม่เข้าใจในโครงการจึงนำเด็กไปเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีครบชั้นเรียน

3. การจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนสองกลุ่มอายุ ถ้าจะให้
 ได้ผล ครูใหญ่ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

3.1 จำนวนนักเรียนอยู่ในช่วงระหว่าง 15-30 คน และเด็ก
 จำนวนนี้จะต้องเป็นเด็กตามเกณฑ์มากกว่าเด็กก่อนเกณฑ์

3.2 จะต้องมีการเรียนการสอนจำนวนมาก

3.3 ครูจะต้องได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่อง

3.4 นักเรียนทั้งสองกลุ่มอายุควรผ่านชั้นเด็กเล็กมาก่อน

3.5 ครูต้องดูแลสังเกตเด็กก่อนเกณฑ์เป็นกรณีพิเศษ

3.6 คำนี้ถึงการสอนเป็นรายบุคคลในกรณีที่เด็กเรียนช้า และ
 สอนซ่อมเสริมให้เป็นกรณีพิเศษ

3.7 การสอนของครู ครูจะต้องสอนเด็กให้ได้รับประสบการณ์
 ตรง โดยให้เด็กได้เรียนรู้จากของจริง ใช้สื่อการเรียนจำนวนมากให้เด็กได้มีส่วนร่วม

ในกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกลุ่มการทำงาน จัดการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่น เพราะเด็กมีสติปัญญาต่าง ๆ กัน จัดเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น จะต้องมีการติดตามประเมินผลเป็นระยะ ๆ โดยการสร้างแบบทดสอบที่ตรงตามจุดประสงค์ ครูผู้สอนจะต้องสอนแบบต่อเนื่อง มีความเสถียร และตั้งใจสอนอย่างเต็มที่ และประการสุดท้ายครูจะต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองในเรื่องการจัดการเรียนการสอนแบบสองกลุ่มอายุ

4. การเปรียบเทียบการสอนระหว่างประถมศึกษาปีที่ 1 กับประถมศึกษาปีที่ 2

4.1 การควบคุมชั้นเรียน ครูใหญ่สรุปว่ามีปัญหาในชั้นนี้ลดลง เนื่องจากนักเรียนโตขึ้นมีความรับผิดชอบสูงขึ้น ในชั้นการขาดเรียนนั้น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ยังขาดเรียนอยู่เช่นเดียวกับในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำหรับอัตราการย้ายเข้า-ออก มากกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

4.2 การสอนซ่อมเสริม ครูใหญ่ส่วนใหญ่ร้อยละ 60 สรุปว่าโรงเรียนมีการสอนซ่อมเสริมในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มากกว่าในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

5. ความแตกต่างของปัญหาการสอนเด็กสองกลุ่มอายุ

5.1 ด้านสติปัญญา ครูใหญ่ส่วนใหญ่เห็นว่า กลุ่มนักเรียนก่อนเกณฑ์และตามเกณฑ์ มีความแตกต่างกันทางด้านสติปัญญา โดยที่กลุ่มตามเกณฑ์มีความพร้อมทางด้านสติปัญญามากกว่าเด็กก่อนเกณฑ์

5.2 การปรับตัวเข้ากับเพื่อน ครูใหญ่ส่วนใหญ่เห็นว่า เด็กก่อนเกณฑ์สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อน ได้ดีเช่นเดียวกับเด็กกลุ่มตามเกณฑ์ มีส่วนน้อยมากของเด็กกลุ่มก่อนเกณฑ์ที่ปรับตัวได้ไม่ดีพอ

5.3 การปรับตัวเข้ากับครู ครูใหญ่ส่วนใหญ่เห็นว่า เด็กก่อนเกณฑ์สามารถปรับตัวเข้ากับครู ได้ดีเช่นเดียวกับเด็กตามเกณฑ์

5.4 การปรับตัวเข้ากับระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียน เด็กก่อนเกณฑ์ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในด้านการปรับตัวเข้ากับระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียน จะมีปัญหาบ้างเล็กน้อยในเด็กกลุ่มก่อนเกณฑ์ที่มีขาดเรียน

6. ความสนใจของผู้ปกครองต่อการเรียนของเด็ก ครูใหญ่สรุปว่า

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ขาดความสนใจต่อการเรียนของเด็ก บางรายให้เด็กขาดโรงเรียน เพื่อเลี้ยงน้อง ช่วยงานบ้าน สาเหตุที่ผู้ปกครองให้เด็กขาดเรียน เพราะอยากให้เด็กอ่านหนังสือที่บ้าน สภาพครอบครัวยากจน ต้องการให้ช่วยงานบ้าน

7. จำนวนเด็กที่ผ่านจุดประสงค์ใน ป.02 ในจำนวนเด็กในโครงการของจังหวัดสิงห์บุรี ลำพูน ชัยภูมิ และ พังงา ทั้งหมดจำนวน 547 คน มีร้อยละ 34 ของเด็กก่อนเกณฑ์ และร้อยละ 27 ของเด็กตามเกณฑ์ที่ไม่ผ่านจุดประสงค์ใน ป.02 และวิชาที่มีปัญหาในการสอนมากที่สุด คือ วิชาคณิตศาสตร์ซึ่งครูได้พยายามแก้ปัญหาโดยการสอนซ่อมเสริม

8. ความคิดเห็นในการที่จะนำการจัดการเรียนการสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุไปใช้ที่อื่นต่อไป จากการสอบถามปรากฏว่าครูใหญ่ร้อยละ 76 เห็นด้วยกับการที่จะนำการจัดการเรียนการสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุไปใช้ที่อื่นต่อไป ถ้าในโรงเรียนนั้นมีอุปกรณ์การเรียนการสอนครบครัน และครูได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีความเข้าใจหลักการสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะการสอนในรูปแบบนี้จะช่วยให้ประหยัดทรัพยากรทางการศึกษาเป็นอย่างมาก

9. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ครูใหญ่ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติม คือ ควรมีการเตรียมความพร้อมนักเรียนทั้งสองกลุ่มอายุก่อนเข้าเรียนประมาณ 3-6 เดือน ควรมีการประเมินผลโดยศึกษานิเทศก์บ่อย ๆ ควรจัดหาสื่อการเรียนให้แก่โรงเรียนมากขึ้น ควรมีงบประมาณเพื่อผลิตสื่อการเรียน ควรเปลี่ยนเป็นการเกณฑ์เด็กตามเกณฑ์ 2 ปีควม ครูผู้สอนควรได้รับการอบรม และควรมีข้อทดสอบมาตรฐานสำหรับวัดผลนักเรียนสองกลุ่มอายุ

ข. ความคิดเห็นของครูผู้สอน ครูผู้สอนได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนสองกลุ่มอายุดังนี้

1. ด้านการเรียนการสอน

1.1 ในการสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุนี้ ส่วนใหญ่ครูผู้สอนจะพบปัญหาในเรื่องวิธีการสอน การวัดผล การประเมินผลการเรียนและการควบคุมชั้นเรียน

1.2 สำหรับในก้านวิธีสอน แม้ว่าครูส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจในเทคนิควิธีสอน สำหรับนักเรียนสองกลุ่มนี้อย่างเพียงพอก็ตาม แต่มักจะมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาที่ไม่สามารถจะจัดกิจกรรม หรือนำเทคนิคการสอนต่าง ๆ มาใช้ได้ เพราะต้องเร่งสอนให้ทันตามหลักสูตร

1.3 เกี่ยวกับเรื่องวัสดุอุปกรณ์ ส่วนใหญ่จะมีปัญหาในเรื่องการขาดวัสดุอุปกรณ์

1.4 ปัญหาในก้านการควบคุมชั้นเรียน ครูผู้สอนส่วนหนึ่งยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาของเด็ก และไม่สามารถจัดกิจกรรมให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัยได้

1.5 ในเรื่องเวลามาเรียนของนักเรียนในชั้นทดลอง ส่วนใหญ่นักเรียนทั้งกลุ่มก่อนเกณฑ์และตามเกณฑ์มีเวลามาเรียนอยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป แต่ปัญหาการ เรียนของนักเรียนก็ยังคงมีอยู่

2. ก้านเกี่ยวกับพัฒนาการของนักเรียน

2.1 นักเรียนยังมีปัญหาในก้านความพร้อมและปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ

2.2 ครูผู้สอนร้อยละ 65 มีความเห็นว่า ปัญหาของเด็กส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเด็กก่อนเกณฑ์ ในขณะที่ครูผู้สอนอีกร้อยละ 35 คิดว่าปัญหาของเด็กทั้งสองกลุ่มพอ ๆ กัน

2.3 ลักษณะปัญหาโดยทั่วไปของเด็ก ซึ่งครูผู้สอนระบุไว้ได้แก่ปัญหาค้นสติปัญญา การปรับตัวเข้ากับเพื่อน การปรับตัวเข้ากับระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียน รวมทั้งการปรับตัวเข้ากับครู ตลอดจนความร่วมมือของผู้ปกครอง

3. ก้านเกี่ยวกับครูผู้สอน

3.1 ครูที่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนสองกลุ่มอายุมาก่อน และทำการสอนนักเรียนในโครงการมีจำนวนร้อยละ 60

3.2 ผลการอบรมครูเกี่ยวกับการจัดการ เรียนการสอนสำหรับ นักเรียนสองกลุ่มอายุดังกล่าว ครูได้นำมาใช้ในการสอนค่อนข้างมาก

3.3 ปัญหาในด้านการวัดผล ประเมินผล ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการสร้างข้อสอบ และไม่มีเวลาที่จะสังเกตุและ ใช้วิธีการวัดผลอื่น ๆ ได้ตามหลักการ

3.4 ครูใหญ่มีการดูแลสอบถามติดตามผลอยู่เสมอ และทุกครั้ง ที่มีปัญหาจะได้รับการช่วยเหลือแก้ปัญหาจากครูใหญ่เป็นอย่างดี

3.5 ในความคิดของครูผู้สอน ต้องการให้ผู้บริหารระดับ อำเภอและ/หรือจังหวัดได้มีการตรวจเยี่ยม แนะนำ และติดตามผลอย่างน้อยภาคเรียน ละ 1 ครั้ง

4. ผลการเรียนของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

4.1 วิชาภาษาไทย ผลการเรียนของนักเรียนทั้งชั้นควรปรับปรุง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ ครูผู้สอนร้อยละ 57.5 สรุปว่า นักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์มีผลการ เรียนสูงกว่ากลุ่มก่อนเกณฑ์ ในขณะที่ครูอีกร้อยละ 42.5 สรุปว่า ผลการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มใกล้เคียงกัน

4.2 วิชาคณิตศาสตร์ ผลการเรียนของนักเรียนทั้งชั้นควรปรับปรุง โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ ครูผู้สอนร้อยละ 60 สรุปว่า นักเรียน กลุ่มตามเกณฑ์มีผลการ เรียนสูงกว่ากลุ่มก่อนเกณฑ์ ในขณะที่ครูอีกร้อยละ 40 ให้ความ เห็นว่า ผลการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มใกล้เคียงกัน

4.3 กลุ่มบูรณาการ ผลการเรียนของนักเรียนทั้งชั้นเป็นที่น่าพอใจ

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ควรจะให้มีวัสดุอุปกรณ์การสอนมากขึ้นให้เพียงพอ

5.2 จัดทำคู่มือประกอบการสอนของแต่ละวิชา

5.3 การตรวจเยี่ยมแนะนำ และติดตามผลจากผู้บริหารระดับ อำเภอ และ/หรือจังหวัดควรมากขึ้น นอกจากนั้น ผู้ตรวจเยี่ยมควรจะนำนวัตกรรมมา แนะนำพร้อมทั้งสาธิตวิธีการใช้ให้ครูด้วย

- 5.4 ควรจะมีการอบรมครูผู้สอนทุก ๆ ปี
- 5.5 ควรจัดการเรียนการสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุในห้องที่ผู้ปกครอง ใ้ค้กันนักเรียนให้ความสนับสนุน
- 5.6 การสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุ มีประสิทธิภาพดีไม่เท่ากับการสอนนักเรียนเฉพาะกลุ่มตามเกณฑ์

หลังจากที่ได้ดำเนินการทดลองจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนสองกลุ่มอายุในจังหวัดสิงห์บุรี ลำพูน ชัยภูมิ และพังงา เป็นเวลา 2 ปีแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดให้มีการสัมมนาเจ้าหน้าที่บริหารโครงการ คณะกรรมการวิจัยระดับจังหวัด ครูใหญ่และครูผู้สอนในโครงการ เพื่อสรุปปัญหาแนวทางแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงรูปแบบการดำเนินการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525 ค : 33-34) มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานและแนวทางแก้ไขปัญหาดังนี้

1. สภาพปัญหา

- 1.1 ปัญหาเกี่ยวกับเด็ก ได้แก่ ปัญหาด้านความพร้อมของเด็ก เด็กตกชั้นและสอบไม่ผ่านจุดประสงค์ใน ป.02 และปัญหาเด็กขาดเรียนบ่อย
- 1.2 ปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ได้แก่ ความยากจนของผู้ปกครอง การอพยพของประชาชนในท้องถิ่น ความร่วมมือและความต้องการของผู้ปกครอง ตลอดจนความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร และครูใหญ่
- 1.3 ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ การขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาดการผลิตและประสบการณ์ในการใช้วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งการจัดกิจกรรม ตลอดจนขาดการนิเทศการสอน ครูผู้สอนบางคนไม่ผ่านการอบรมตามโครงการ สอนไม่ทันกับแผนปฏิบัติการ และไม่เข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผล รวมทั้งมีปัญหาในการควบคุมชั้น
- 1.4 ปัญหาการบริหาร ได้แก่ การขยายชั้นเรียนถึงประถมศึกษาปีที่ 5-6 การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 เกี่ยวกับการเกณฑ์

เด็ก บัญชาครูเหลือเมื่อจัดการสอนตามโครงการสองกลุ่มอายุ ตลอดจนบัญชาการ
นิเทศ การตรวจเยี่ยมและเรื่องสวัสดิการ และบริการในโรงเรียน

2. แนวทางแก้ไขปัญหา

2.1 ข้อเสนอเพื่อแก้ไขปัญหากับเด็ก โครงการจัดประส-
การณ์ในโรงเรียนให้กับเด็กก่อน รวมทั้งให้มีอุปกรณ์เพื่อเสริมการเรียนรู้ของเด็ก
การรับเด็กอาหรับตามเกณฑ์และสูงกว่าเกณฑ์ และควรมีอายุ 6 ปีบริบูรณ์ โดยชี้แจง
ผู้ปกครองให้เข้าใจ นอกจากนี้ควรเลือกครูที่มีความสามารถ รู้จักใช้จิตวิทยาและผ่าน
การอบรมในเรื่องการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนสองกลุ่มอายุ

2.2 ข้อเสนอเพื่อแก้ไขปัญหากับสภาพแวดล้อม โดยการจัด
โครงการอาหารกลางวัน หรือตั้งกองทุนช่วยเหลือเด็ก ซึ่งแจ้งความสำคัญในเรื่องการ
ศึกษาของเด็กให้ผู้ปกครองเข้าใจ รวมทั้งการจัดกิจกรรม การประชุมหรือสัมมนา
ผู้ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจในบทบาทและภาระหน้าที่

2.3 ข้อเสนอเพื่อแก้ไขปัญหาค้นหาการเรียนการสอน โดยการจัด
ศูนย์วัสดุอุปกรณ์ เพื่อผลิตต้นแบบสำหรับผลิตใช้เอง จัดให้มีการอบรมครูผู้สอนเกี่ยวกับ
การนิเทศการเรียนการสอน และเตรียมการสำหรับนักเรียนสองกลุ่มอายุก่อนเปิดเรียน
จัดอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ครูผู้สอนในด้านการประเมินผลเทคนิคการสอน ตลอดจนการ
ผลิตการใช้วัสดุอุปกรณ์

2.4 ข้อเสนอเพื่อแก้ไขปัญหาค้นหาบริหาร โดยการประชาสัมพันธ์
กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 เพื่อ
ดำเนินการตามโครงการจัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนการ
สอนตามโครงการสองกลุ่มอายุ โดยจิตวิทยากรมสาชิตการจัดทำสื่อการเรียนการสอน
ให้แก่ครู

นอกจากปัญหาในการดำเนินการที่ได้เสนอไว้ในข้างต้นแล้ว ใน
การดำเนินการจัดชั้นเรียนสำหรับนักเรียนสองกลุ่มอายุ มีปัญหาในเรื่องนักเรียนย้ายเข้า
มาตรงกับชั้นที่ไม่เปิดสอน หรือนักเรียนตกชั้น ซึ่งถ้าดำเนินการครบตามรูปแบบแล้ว
จะมีเพียง 3 ชั้นเรียน คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3, 5 หรือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2,

4, 6 แนวทางแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้ (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 ก : 42-43, 2523 ข : 19, 2525 ค : 44-45) มีดังนี้

1. ปัญหาที่นักเรียนย้ายตามผู้ปกครองมาเข้าเรียนไม่ตรงกับชั้นที่เปิดสอน
 - 1.1 ให้เรียนในโรงเรียนใกล้เคียงที่เปิดชั้นเรียนตามปกติ
 - 1.2 การที่มีโรงเรียนที่จัดตามโครงการนี้หลายโรงเรียนในท้องถิ่นใกล้เคียงกัน ควรได้มีการวางแผนร่วมกันในการเปิดรับนักเรียนสลับปีกัน
 - 1.3 จัดให้มีการทดสอบความรู้นักเรียนก่อนจัดเข้าชั้นเรียน ถ้าเห็นว่ามีความสามารถเรียนชั้นสูงขึ้นได้ ก็ให้เรียนในชั้นสูงได้ ถ้าไม่มีความสามารถที่จะเรียนชั้นสูงได้ โรงเรียนอาจสอนให้เป็นกรณีพิเศษ หรือแนะนำให้ไปเรียนในโรงเรียนใกล้เคียง

2. ปัญหาที่เรียนตกซ้ำชั้น

- 2.1 การจัดการเรียนการสอนตามแนวนี้นี้ ไม่ควรให้นักเรียนตกซ้ำชั้น โดยให้ครูช่วยสอนซ่อมเสริมในส่วนที่นักเรียนยังขาดอยู่ ครูผู้สอนจะต้องเอาใจใส่เด็กเรียนที่เรียนอ่อนเป็นรายบุคคล
- 2.2 ถ้านักเรียนคนใดต้องตกซ้ำชั้นตามระเบียบการวัดผล ก็ให้ร่วมเรียนกับกลุ่มเดิมของตน แต่ครูช่วยเหลือและกวดขันให้เป็นกรณีพิเศษ
- 2.3 ควรให้โรงเรียนเปิดสอนซ่อมเสริมให้แก่เด็กเรียน จนกระทั่งผลการสอบถึงเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้ แล้วจึงให้นักเรียนเลื่อนชั้นถัดไป หากผลการสอบหลังจากได้สอนซ่อมเสริมให้เต็มที่แล้ว ก็ยังคงไม่ผ่านเกณฑ์อีก จึงควรให้นักเรียนไปเรียนซ้ำชั้นเดิมในโรงเรียนใกล้เคียง

การจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนสองกลุ่มอายุ หลังจากการทดลองนำร่อง (Pilot Study) ที่จังหวัดอุบลราชธานี ในปีการศึกษา 2521 และการขยายการทดลองใน 4 ภาคมุขมนตรีที่จังหวัดสิงห์บุรี ลำพูน ชัยภูมิ และพังงาแล้ว จังหวัดต่าง ๆ ก็ได้เริ่มดำเนินการเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เพื่อแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้น และเพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายในสถานศึกษา สถานที่และเงินเดือนครู นอกจากนี้ หลายจังหวัดได้ริเริ่มที่จะทำการทดลองใช้วัฏกรรม

มาช่วยในการสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุ จังหวัดชลบุรีได้ทำการวิจัยเชิงทดลอง การใช้สื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (RIT ซึ่งย่อมาจาก Reduced Instructional Time) กับนักเรียนสองกลุ่มอายุ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสองกลุ่มอายุในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้สื่อการเรียนของโครงการ RIT กับการสอนแบบปกติ และเพื่อศึกษาว่าอายุจะมีผลต่อวิธีสอนสองแบบนี้หรือไม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2525 โรงเรียนบ้านม่วงคอม อำเภอยะบาคาด จังหวัดชลบุรี จำนวน 47 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 24 คน และกลุ่มควบคุม 23 คน ผลการวิจัยครั้งนี้ หน่วยศึกษานินเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี (2525 : 35) ได้สรุปไว้ ดังนี้

1. การเปรียบเทียบความพร้อมทางการเรียนระหว่างนักเรียนสองกลุ่มอายุปรากฏผล ดังนี้

1.1 นักเรียนในกลุ่มทดลองที่มีอายุก่อนเกณฑ์และตามเกณฑ์ มีความพร้อมทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

1.2 นักเรียนในกลุ่มควบคุม ที่มีอายุก่อนเกณฑ์และตามเกณฑ์ มีความพร้อมทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

1.3 นักเรียนที่มีอายุก่อนเกณฑ์และมีอายุตามเกณฑ์ มีความพร้อมทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

2. การเปรียบเทียบความพร้อมทางการเรียนระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมปรากฏผลดังนี้ คือ นักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความพร้อมทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปรากฏผลดังนี้

3.1 นักเรียนสองกลุ่มอายุ คือ ก่อนเกณฑ์และตามเกณฑ์ที่เรียนโดยใช้สื่อการเรียนของโครงการ RIT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันในทุกวิชา

3.2 นักเรียนสองกลุ่มอายุ คือ ก่อนเกณฑ์และตามเกณฑ์ที่เรียนโดยวิธีสอนแบบปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันในทุกวิชา

3.3 นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้สื่อการเรียนของโครงการ RIT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมในทุกวิชา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย ก็ได้ดำเนินการวิจัยเชิงทดลองใช้สื่อการเรียนของ RIT กับนักเรียนสองกลุ่มอายุเช่นเดียวกัน เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสองกลุ่มอายุ ที่เรียนรวมกันในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของจังหวัดหนองคาย ระหว่างนักเรียนสองกลุ่มอายุ ที่เรียนโดยใช้สื่อและวิธีการของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน RIT กับนักเรียนสองกลุ่มอายุที่เรียนโดยวิธีปกติ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2525 กลุ่มทดลอง 25 คน กลุ่มควบคุม 25 คน และกลุ่มทั่วไป 81 คน ผลการวิจัยครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526 ข : 118-119) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1.1 กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

1.2 นักเรียนก่อนเกณฑ์และนักเรียนตามเกณฑ์ได้รับผลการสอน

ต่างกัน

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักเรียนก่อนเกณฑ์และนักเรียนตามเกณฑ์ คือ

- 2.1 คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนก่อนเกณฑ์ในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่ม
ควบคุม
- 2.2 คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนตามเกณฑ์ในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่ม
ควบคุม
- 2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักเรียนก่อนเกณฑ์ในกลุ่มทดลอง
ต่ำกว่ากลุ่มควบคุม
- 2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักเรียนตามเกณฑ์ในกลุ่มทดลอง
ต่ำกว่ากลุ่มควบคุม
- 2.5 คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนสองกลุ่มอายุในกลุ่มทดลองสูงกว่า
กลุ่มควบคุม
- 2.6 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักเรียนสองกลุ่มอายุในกลุ่ม
ทดลองต่ำกว่ากลุ่มควบคุม

การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา

การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือ
กันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายอย่างทีบุคคล
ร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบระเบียบ ในการดำเนินการกระทำ
อย่างประสานสัมพันธ์กัน และใช้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม
(นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ 2525 ก : 157)

โรงเรียนประถมศึกษา เป็นสถาบันที่มุ่งให้การศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ประชาชน
ซึ่งรัฐจะต้องดำเนินการจัดให้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ทุกท้องถิ่นควรจะได้รับบริการ
ทางการศึกษาจากรัฐ เพื่อให้บุตรหลานของประชาชนจะได้มีโอกาสเข้าเรียนโดยเสมอ
ภาคกัน ซึ่งตามความหมายในวงกว้างที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.
2523 โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง "โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับประ
ถมศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ"

โครงสร้างและระบบบริหารการศึกษาไทยในปัจจุบัน หลังจากการจัดตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2523 มี โรงเรียนประถมศึกษาขึ้นอยู่กับหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 ข : 6)

1. โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีลักษณะพิเศษ เช่น โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เป็นต้น
2. โรงเรียนราษฎร์ ซึ่งอยู่ในความควบคุมดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
3. โรงเรียนขององค์กรท้องถิ่น ได้แก่ โรงเรียนสังกัดเทศบาล โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพัทยา และโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
4. โรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ เช่น โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัย วิทยาลัยครู และโรงเรียนสังกัดของบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
5. โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งโอนมาจากองค์การบริหารส่วน จังหวัด และกรมสามัญศึกษา ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2523

งานบริหารการศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกอบรมให้เยาวชนได้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข บำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมและเป็น พลเมืองดีของชาติ ภารกิจในการบริหารการศึกษา ซึ่ง Robert S. Fisk (นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ 2525 ข : 18) สรุปไว้ 5 ประการ คือ

1. การให้โอกาสทางการศึกษาและปรับปรุงการศึกษาในโรงเรียนหรือ บริหารงานวิชาการ
2. บริหารงานบุคลากรในโรงเรียน
3. บริหารที่เกี่ยวกับชุมชนและการประชาสัมพันธ์โรงเรียน
4. บริหารงานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ธุรการ การเงิน และการให้ บริการ

5. การบริหารกิจการนักเรียน (หัวข้อนี้ได้นำมาแยกเป็นภารกิจอีกอันหนึ่งในภายหลัง)

การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526 ง : 29) มีการแบ่งงานออกเป็นด้านต่าง ๆ 6 ด้าน คือ

1. งานวิชาการ
2. งานบุคลากร
3. งานกิจการนักเรียน
4. งานอาคารสถานที่
5. งานธุรการและการเงิน
6. งานความสัมพันธ์กับชุมชน

1. การบริหารงานวิชาการ เป็นการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งมีขอบข่ายของงาน คือ วัตถุประสงค์ นโยบาย และวิธีการบริหาร หลักสูตรและประมวลการสอน ตารางสอน อุปกรณ์การสอน แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ การจัดแบ่งหมู่เรียน การนิเทศการสอน การจัดห้องสมุด และการประเมินผลการทำงานของครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2521 ข : 13)

กรวิชาการ (2521 : 142-148) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูใหญ่ในการใช้หลักสูตร สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1.1 ครูใหญ่จะต้องทำความเข้าใจกับจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรอย่างถ่องแท้ กับทั้งควรจะได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตร หนังสือเรียน แผนการสอน ตลอดจนวัสดุประกอบหลักสูตรอื่น ๆ เพื่อจะได้ชี้แนะให้ครูเลือกใช้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับการเรียนการสอน

1.2 ครูใหญ่จะต้องกระตุ้น นำครูผู้ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญที่สุด ในการนำ

หลักสูตรไปใช้ ให้เอาใจใส่ต่อการสอน สอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รู้จักจัดทำและใช้สื่อการเรียน และนิเทศการสอนของครูด้วย

1.3 ครูใหญ่จะต้องส่งเสริมขวัญและกำลังใจของครู เพราะครูที่มีขวัญและกำลังใจดีเท่านั้น ที่จะสามารถสอนให้เกิดผลดีได้ การส่งเสริมขวัญและกำลังใจครู เช่น การให้เกียรติแก่ครู การปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ การแบ่งงานที่เหมาะสม การพิจารณาความดีความชอบที่ยุติธรรม เป็นต้น

1.4 ครูใหญ่ควรจะคำนึงอยู่เสมอว่า การบริหารนั้นคือการบริการ การบริการที่ดีและเหมาะสม จะช่วยให้ครู ใฝ่ใจเวลาทุ่มเทกับการสอน ซึ่งเป็นงานหลักของโรงเรียน ได้อย่างเต็มที่ งานบริการที่ครูใหญ่ควรกระทำ เช่น จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนให้ จัดหาหนังสือให้ครู ได้ศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม จัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ช่วยอำนวยความสะดวกการเรียนการสอนที่ดี

1.5 ครูใหญ่ควรจะใช้การประชุมครูให้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ เช่น การวางแผนแก้ปัญหา และปรับปรุงการเรียนการสอน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ เป็นต้น

1.6 ครูใหญ่จะต้องปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมาย และมีแผนงาน โดยให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน และมีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ ด้วย

1.7 ครูใหญ่ควรจะได้หาวิธีการส่งเสริมความรู้แก่ครูด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น จัดส่งครูไปสังเกตการสอนในโรงเรียนอื่น ส่งครูเข้ารับการอบรมเชิงวิทยากรบรรยาย และการจัดเพิ่มพูนความรู้แก่ครูอย่างไม่เป็นพิธีการ เป็นต้น

1.8 ครูใหญ่ควรจะได้ไปเยี่ยมห้องเรียน และสังเกตการสอนของครูเป็นครั้งคราว เพื่อจะได้แนะนำครูในคาบการสอน

1.9 ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ แก่ผู้ปกครอง และพยายามให้ผู้ปกครองนักเรียนให้เข้ามามีส่วนในการพัฒนาหลักสูตร และการสอน

1.10 ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

2. การบริหารงานบุคลากร ในโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งเป็นองค์กรขนาดเล็ก การบริหารงานบุคคลไม่ค่อยมีปัญหาซับซ้อนมากนัก ขอบข่ายของงาน ได้แก่

การจัดอัตรากำลัง การให้งาน การจัดครูเข้าสอน การมอบอำนาจการปฏิบัติงาน การบำรุงขวัญ การพิจารณาความดีความชอบ การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของครู การให้บริการและสวัสดิการต่าง ๆ งานที่ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาควรเน้นเป็นพิเศษ คือ การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2521 ข : 24-32)

3. การบริหารกิจการนักเรียน ได้แก่ การปกครอง การจัดสวัสดิการและบริการ และการจัดกิจกรรมนักเรียน ซึ่งโรงเรียนประถมศึกษาส่วนมากมักจะให้นักเรียนได้มีส่วนในการสร้างกฎระเบียบของโรงเรียน มีคณะกรรมการนักเรียน มีการจัดสวัสดิการและบริการค่านห้องสมุด สุขภาพอนามัย ความปลอดภัย กีฬาและนันทนาการ ตลอดจนกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2521 ข : 33 - 40)

4. การบริหารงานอาคารสถานที่ ได้แก่ การใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ และการประยุกต์ให้ได้ประโยชน์สูงสุด การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก ให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และการจัดหาวัสดุครุภัณฑ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2521 ข : 41 - 45)

5. การบริหารธุรการและการเงิน ได้แก่ การจัดธุรการทั่วไป งานสารบรรณ ทะเบียนสถิติ เอกสารสำคัญต่าง ๆ ตลอดจนการบริหารการเงินทั้งเงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2521 ข : 46 - 55)

6. การบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน ได้แก่ การพยายามประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เช่น ชาวบ้าน ผู้ปกครอง กรรมการศึกษา ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ฯลฯ หรือสถาบันต่าง ๆ เช่น วัด สถานีอนามัย เป็นต้น และขณะเดียวกันโรงเรียนก็ควรจะมีบทบาทต่อชุมชน ในการเป็นแหล่งพัฒนาคนให้ชุมชน เป็นแหล่งรวมวิชาการ เป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม และเป็นศูนย์อบรมของชุมชน เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2521 ข : 4 - 12)

สุจินต์ พรหมยก (2524) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมทางการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 2" โดยใช้แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน และ ครู-อาจารย์ เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน คำนมุคกลางและวิชาการ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาแสดงพฤติกรรมทางการบริหาร โดยส่วนรวมพฤติกรรมทางการบริหาร คำนมุคกลาง และพฤติกรรมทางการบริหาร คำนวิชากร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู-อาจารย์อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการบริหารระหว่าง คำนมุคกลางกับ คำนวิชากรแล้ว ผู้บริหารและครู-อาจารย์ ต่างมีความคิดเห็นว่าคุณบริหารแสดงพฤติกรรมทางการบริหาร คำนมุคกลางมากกว่าพฤติกรรมทางการบริหาร คำนวิชากร

มนตรี เพชรสิทธิ์ (2524) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "ขอบเขตการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารงานบุคคลของครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี" พบว่า ครูใหญ่ได้ปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์ที่มีเพียง คำนการพัฒนาบุคคลที่ยังน้อยกว่า คำนอื่น โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความต้องการในการอบรมครู การพาไปศึกษาดูงาน การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ส่วนการประเมินผลการปฏิบัติงาน ครูใหญ่เน้นการพิจารณาความดีความชอบมากกว่า การประเมินผล เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน คำนปัญหาและอุปสรรค พบว่า ครูใหญ่ มิได้รับการบรรจุครูที่มีวุฒิตามต้องการ ขาดโอกาสในการคัดเลือกครู และปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาความดีความชอบ ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานบุคคลของครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษา ที่ตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาล กับนอกเขตสุขาภิบาล ปรากฏผลว่า ไม่แตกต่างกัน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ภาระหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของครูประถมศึกษา คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีคุณสมบัติตามที่หลักสูตรต้องการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดผลผลิตของการจัด

การศึกษา คือ ตัวเด็กที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และมีส่วนช่วยพัฒนาปรับปรุงสังคมให้เจริญขึ้นโดยส่วนรวม

การสอน คือ ความพยายามของคน ๆ หนึ่ง หรือหลาย ๆ คนที่จะจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลคนหนึ่ง หรือหลาย ๆ คนเกิดการเรียนรู้ จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของการสอน ก็คือให้ผู้เรียนเจริญงอกงามทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม เพื่อให้ผู้เรียนจะได้แก้ปัญหาในชีวิต และสามารถปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ 2522 : 45)

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมอันเป็นผลจากการได้รับประสบการณ์ความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนี้ ทำให้ผู้เรียนเผชิญกับสถานการณ์ชนิดเดียวกันในลักษณะที่ต่างไปจากเดิม (จำเนียร ช่วงโชติ และคณะ 2519 : 10)

นพพงษ์ บุญจิตราภุศล (2525 ช : 107) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ว่าจะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับปฏิริยาคอบสนองระหว่างผู้เรียนกับองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. ปฏิริยาคอบสนองระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
2. ปฏิริยาคอบสนองระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน
3. ปฏิริยาคอบสนองระหว่างผู้เรียนกับวัสดุอุปกรณ์
4. ปฏิริยาคอบสนองระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม

กรมวิชาการ (2522 : (7)) ได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า "การเรียนการสอน ได้แก่ การจัดกิจกรรมในโรงเรียนโดยครูและนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถ มีความคิด มีคุณธรรม และมีลักษณะนิสัยตามจุดหมายของหลักสูตร " และ "การเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในกระบวนการใช้หลักสูตร เพราะเป็นกิจกรรมที่ใกล้ชิดกับเด็กและเด็กได้ปฏิบัติมากที่สุด การเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่ครูและเด็กทำร่วมกัน ถ้าจะแยกออกเป็นสองส่วน ก็เป็นการเรียนคือกิจกรรมที่เด็กทำ และการสอนคือกิจกรรมที่ครูทำ แต่ในทางปฏิบัติแล้วทั้งสองอย่างนี้ทำไปพร้อม ๆ กัน จึงเรียกรวมกันว่า การเรียนการสอน "

สังค อุทราพันธ์ (2525 : 25-28) ได้สรุปองค์ประกอบของระบบการ
เรียนการสอน ดังนี้

1. ลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความสามารถทางสติปัญญา อัตรากา
เรียน ลักษณะการเรียน ประสบการณ์เดิม
2. จุดมุ่งหมายของการสอน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะทาง
กาย เจตคติและค่านิยม
3. เนื้อหาสาระที่จะนำมาสอน ได้แก่ ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมกา
ความคิดรวบยอดและหลักการ การคิดแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางกา
คุณลักษณะและเจตคติ
4. การเตรียมความพร้อม ได้แก่ การเตรียมสภาพแวดล้อมทางการ
เรียน การเร้าความสนใจ
5. คำเนิการสอน ได้แก่ การเลือกวิธีการสอน การเลือกกิจกรรม
การสอน การเลือกวัสดุทัศนูปกรณ์
6. การสร้างเสริมทักษะ ได้แก่ การช่วยเหลือเด็กเรียนช้า การ
ส่งเสริมเด็กเก่ง
7. การจัดกิจกรรมสนับสนุน ได้แก่ การสรุป-ทบทวน การสั่งงาน
8. การควบคุมและตรวจสอบ ได้แก่ การวัดความรู้ก่อนการเรียน
การสอน การใช้คำถาม การสร้างเสริมกำลังใจ การวัดผลหลังการเรียนการสอน
9. สัมฤทธิ์ผลของการสอน
10. การปรับปรุงแก้ไข

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา
กรมวิชาการ (2522 : (7) - (9)) ได้เสนอแนวทางไว้ ดังนี้

1. กระบวนการเรียนสำคัญพอ ๆ กับเนื้อหา
2. นักเรียนเป็นผู้แสดงครูเป็นผู้กำกับกับการแสดง
3. นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ สรุป และตัดสินใจเอง

4. มีการปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎี

5. เน้นกระบวนการกลุ่ม

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กเริ่มเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในกรณีที่เด็กไม่เคยมีประสบการณ์ในโรงเรียนมาก่อน เช่น เคยเรียนชั้นเด็กเล็กหรือชั้นอนุบาล ครูผู้สอนจะต้องมีการเตรียมความพร้อมของนักเรียนเสียก่อน เริ่มต้นด้วยการสำรวจความพร้อมทางการเรียน โดยวิธีสังเกต สัมภาษณ์ การใช้แบบทดสอบความพร้อมทางการเรียน แล้วจึงมีการเตรียมความพร้อมแก่เด็ก ซึ่งได้แก่ การเตรียมความพร้อมทางภาษาทั้ง 4 ด้าน คือ ความพร้อมในการฟัง พูด อ่าน เขียน การเตรียมความพร้อมในวิชาคณิตศาสตร์ เช่น การเปรียบเทียบ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ สังคม และการใช้กล้ามเนื้ออีกด้วย (ละออง จันทร์เจริญ 2522 : 26-39)

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา ส่วนมากมักจะดำเนินกิจกรรมการสอนนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ทั้งห้องเรียน ลักษณะเช่นนี้จะสามารถทำให้นักเรียนที่เรียนเก่งเรียนได้ดี และครูมักจะสนใจนักเรียนที่เรียนเก่งเหล่านี้ ส่วนเด็กที่เรียนอ่อนนั้นก็จะมีผลการเรียนเลวลงเรื่อย ๆ จนกระทั่งครูคิดว่าคงไม่สามารถจะสอนให้เด็กที่เรียนอ่อนเข้าใจบทเรียนได้ ในเรื่องนี้ กมล ภูประเสริฐ (2521 : 1-6) เรียบเรียงจาก Bloom : 1977) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนเพื่อ mastery (Mastery Learning) หรือการเรียนที่ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถ หรือมีพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดว่า "นักเรียนเกือบทั้งหมดสามารถเรียนได้ดี ภายใต้สภาพที่เหมาะสม" ถ้ามีการจัดสภาพที่เหมาะสมแก่นักเรียนแต่ละคน นักเรียนเกือบทั้งหมดสามารถเรียนสิ่งที่โรงเรียนสอนได้ และ "การเรียนเป็นกลุ่ม(ห้อง) ย่อมไม่สามารถจัดโอกาสของการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เท่าเทียมกัน" เพราะวิธีสอนเพียง 1-2 วิธีย่อมได้ผลดีสำหรับนักเรียนบางคน และไม่ได้ผลสำหรับนักเรียนบางคน ฉะนั้น การใช้วิธีสอนน้อยวิธีก็เท่ากับเป็นการจัดสภาพที่เหมาะสมให้นักเรียนบางคนเท่านั้นเอง วิธีแก้ไข คือ "การสอนเป็นกลุ่ม(ห้อง)ต้องเสริมด้วยการช่วยเหลือเป็นราย

บุคคล" โดยการสอนนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ทั้งห้องเรียน แล้วทศสมย่อย ๆ เพื่อ
 วินิจฉัยว่านักเรียนคนหนึ่ง ๆ ได้เรียนรู้สิ่งใดไปบ้าง ยังมีอะไรที่เขาจะต้องเรียนอีก
 ในเรื่องนี้ แล้วจึงมีการช่วยเหลือเด็กเป็นรายบุคคล ตามที่ได้ทราบข้อบกพร่อง
 เพราะนักเรียนส่วนใหญ่ต้องการเวลา และความช่วยเหลือเป็นพิเศษทั้งในและนอก
 ห้องเรียน ไม่มากกว่า 1 ชั่วโมง ในช่วงสองสัปดาห์ และการช่วยเหลือเด็กเป็นราย
 บุคคล อาจให้เพื่อนนักเรียนช่วยสอนหรือทบทวนกันเอง การร่วมมือกับทางบ้าน การ
 ใช้วัสดุอุปกรณ์ช่วยในการเรียน ตลอดจนการส่งเสริมให้เด็กแก้ไขสิ่งที่ผิดด้วยตนเอง
 หรือเป็นกลุ่มล้วนแต่จะช่วยแบ่งเบาภาระให้แก่ครูในการนำเด็กไปสู่ระดับการรับรู้ที่
 ต้องการ

ในการช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนช้า การสอนซ่อมเสริมเป็นวิธีการที่สำคัญ
 ที่ครูจะต้องนำมาใช้ เพื่อให้การสอนบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร เพราะครู
 ผู้สอนจะต้องมีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนเมื่อใดประเมินผลว่า
 นักเรียนมีความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ เมื่อ
 พบว่านักเรียนคนใดมีข้อบกพร่องในจุดประสงค์ข้อใด หรือเรื่องใด ให้ถือว่าเป็นความ
 รับผิดชอบของครูผู้สอนที่จะต้องจัดสอนซ่อมเสริมให้ วันชัย สุภนกร (2522 : 156)
 สรุปว่า การสอนซ่อมเสริมเป็นการสอนจริง ๆ มิใช่การสอนพิเศษ เป็นหน้าที่ของ
 ครูและโรงเรียนโดยตรง ที่จะต้องจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียน เพื่อช่วย
 เหลือนักเรียนที่มีปัญหาในเรื่องการเรียน ซึ่งได้แก่ พวกที่เรียนไม่ทันเพื่อน เรียน
 ไม่ผ่าน จุดประสงค์ นอกจากนี้ยังเป็นความช่วยเหลือนักเรียนที่ได้รับการเลื่อนชั้น แต่
 ผลการเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจให้มีผลการเรียนดีขึ้น

ในกรณีที่เด็กมีความพร้อมทางการเรียน หรือมีความสามารถในการเรียนรู้
 ต่างกันเรียนอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน การใช้เทคนิคการสอนแบบรายบุคคลน่าจะทำให้
 การเรียนการสอนบรรลุผลได้อย่างดี Goodlund (1974 : 5) ได้แยก
 ประเภทการสอนแบบรายบุคคลไว้ ดังนี้

1. การวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนของนักเรียนแต่ละคน เพื่อทำ
 การแก้ไขหรือจัดกิจกรรมเสริมให้เกิดการเรียนรู้

2. การให้นักเรียนเลือกกิจกรรม วิธีการในการเรียน และเอกสารในการเรียน เพื่อจะเรียนรู้ด้วยตนเองให้บรรลุจุดประสงค์ที่หลักสูตรกำหนด

3. การสอนแบบเจาะจงรายบุคคล โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายด้านการเรียนของนักเรียน ตลอดจนความต้องการ ความสนใจ อารมณ์ สติปัญญา และบุคลิกภาพของนักเรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ การสอนแบบนี้จะเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกวัตถุประสงค์ในการเรียน ส่วนวิธีการ และเอกสารการเรียนจะกำหนดให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการเรียน

4. การเรียนโดยอิสระ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนได้อย่างเสรี โดยให้เลือกวัตถุประสงค์ในการเรียน วิธีการ และเอกสารการเรียนได้ตามความต้องการของแต่ละบุคคล

สำหรับโรงเรียนที่มิครบชั้น หรือโรงเรียนที่เกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ การสอนแบบรายบุคคลตามระบบไม่มีชั้นเรียน (Nongraded School) เป็นแนวความคิดหนึ่งที่อาจนำไปใช้ได้ การสอนแบบนี้ Anderson (1965 : 65) ได้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

1. หลักสูตร อุปกรณ์การสอน วิธีสอน สามารถยืดหยุ่นได้ หรือจัดให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็กแต่ละคน
2. ประสบการณ์ในการเรียนรู้ ควรจัดลำดับให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเด็กแต่ละคน
3. บรรยากาศ ในการเรียนการสอน ต้องจัดให้มีลักษณะน่าอยู่ น่าเรียน ไม่พลอยพละละเลย หรือนับบังคับมากเกินไป
4. ความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนแต่ละคนขึ้นอยู่กับความพยายาม ความพากเพียรอย่างเต็มที่ของแต่ละคน แต่บางครั้งนักเรียนอาจจะพบทั้งความสมหวัง และความผิดหวังบ้าง
5. ควรเลิกการวัดผลแบบให้ระดับผลการเรียนและจัดให้มีการประเมินผลให้สอดคล้องกับความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

6. การสอนของครู ไม่จำเป็นต้องสอนเป็นรายบุคคลตลอดไป อาจจะสอนเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และรายบุคคลคละกันไป

กรมวิชาการ (2522) ได้ทำการวิจัยเพื่อสำรวจสภาพการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2522 ในด้านวิธีสอนที่ครูใช้ การจัดกิจกรรม การเน้นกระบวนการกลุ่ม การใช้อุปกรณ์ และการพัฒนาการเรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร พบว่า ในด้านวิธีสอน ครูใช้วิธีสอนแบบวิธีการถาม-ตอบ การใช้กระบวนการกลุ่มส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยเน้นหนัก มักจะเน้นไปในทางการทำงานเป็นรายบุคคลมากกว่ากระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การใช้อุปกรณ์ครูเป็นผู้ใช้เองเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนไม่ค่อยมีส่วนร่วม ส่วนในด้านการพัฒนาการเรียนพบว่า นักเรียนมีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง และมีความอบอุ่น มีระเบียบในขณะทำงานในห้องเรียน

วัชรินทร์ อ่อนประสงค์ และคณะ (2525) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตแบบไม่แบ่งชั้น โดยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4 และ 5 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 120 คน ในโรงเรียน 4 โรง เป็นกลุ่มทดลอง พบว่า เมื่อจัดให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4 และ 5 ให้เรียนร่วมกันในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง โรคติดต่อ และโรคไม่ติดต่อกับเรื่องอุบัติเหตุกับการป้องกัน สามารถทำให้นักเรียนทั้ง 3 ระดับที่เรียนร่วมกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหักเหี่ยมกันเสมอกันได้ นอกจากนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้นของนักเรียนทั้ง 3 ระดับไม่แตกต่างกัน

นพคุณ คุณชีวะ (2524) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลของการเรียนวิชาภาษาไทย แบบเอกัตบุคคลกับการเรียนวิชาภาษาไทยโดยมีครูสอนตามปกติ" พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มทดลอง คือ กลุ่มที่ใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบเอกัตบุคคลกับกลุ่มที่ครูสอนตามปกติควยวิธีบรรยายไม่แตกต่างกัน โดยส่วนรวม แต่เมื่อแยกความสามารถพบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน ในด้านเจตคตินักเรียนกลุ่มทดลองสนใจ และพอใจต่อการเรียนการสอนแบบเอกัตบุคคลถึงร้อยละ 83

การปรับตัวของนักเรียน

การปรับตัว (Adjustment) หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลต่อสิ่งเร้าทั้งภายนอกและภายใน การเปลี่ยนแปลงนั้นอาจจะเป็นไปในทางที่บุคคลนั้นพึงพอใจ เป็นกลาง หรือไม่พึงพอใจก็ได้ (Good : 1973 : 12)

สุรางค์ จันทน์เฒ (2525 : 68) ได้ตีความหมายของการปรับตัวว่า หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายปลายทางในสิ่งแวดล้อมของตน มนุษย์ทุกคนจะต้องมีการปรับตัวด้วยกันทั้งสิ้น แต่ละคนจะมีแบบแผนในการปรับตัวแตกต่างกันออกไป เพื่อสนองความต้องการของตน... สาเหตุของการปรับตัวก็เพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกาย ทางอารมณ์ และทางสังคมของตนเอง นั่นคือ เมื่อไม่ได้สิ่งที่ตนต้องการ มนุษย์จะต้องกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง นั่นคือ ปรับตัวอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อลดความตึงเครียดของตนเอง

การปรับตัวโดยการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ความคับข้องใจ ความกระวนกระวายวิตกกังวลใจหมกไปหรือน้อยลง ไป เพื่อให้บุคคลเกิดความสุข ความสบายใจ ในการแบ่งประเภทของการปรับตัว นิพนธ์ กินาวงศ์ (2521 : 36-37) สุรางค์ จันทน์เฒ (2525 : 69-72) และ เอนกกุล กรี่แสง (2520 : 157-163) ได้จำแนกประเภทของการปรับตัวในลักษณะคล้าย ๆ กัน ดังนี้

1. การก้าวร้าว (Aggression) เป็นการต่อสู้ทำลายสิ่งที่กีดขวางความต้องการ ต่อสู้กับสิ่งทำให้เกิดความคับข้องใจ การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวอาจแบ่งเป็น 2 ลักษณะ

1.1 การก้าวร้าวโดยตรง (Direct Aggression) หมายถึง การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อบุคคลหรือสิ่งที่เป็นเหตุให้เกิดความคับข้องใจโดยตรง เจ็ทเล็ก ๆ และผู้ที่มาจากครอบครัว ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำจะแสดงอาการโดยตรงมากกว่าผู้อื่น

1.2 การก้าวร้าวทางอ้อม (Displaced Aggression)

ในบางครั้งคนเราก็ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงได้ ก็จะแสดงการก้าวร้าวทางอ้อมแทน เช่น ถูกแม่ชู้ว่า พอล้มตาก็หันไปเตะสุนัข เอาไม้ฟาดต้นไม้ใหญ่ เป็นต้น บางคนอาจจะใช้วิธีนินทา เพราะไม่กล้าว่าต่อหน้า บางคนก็แสดงออกโดยการมีอคติต่อคนบางกลุ่ม

2. การอ้างเหตุผล (Rationalization) เป็นการปรับตัว

โดยการอ้างเหตุผลมาสนับสนุนการกระทำของตน เพื่อลดความเครียดและให้หมดความกังวล การอ้างเหตุผลมีหลายลักษณะ ได้แก่

2.1 การให้เหตุผลแบบองุ่นเปรี้ยว (Sour Grape)

เช่น สอบคัดเลือกเข้าเรียนต่อไม่ได้ ก็อ้างว่าไม่อยากเรียน สอบเล่น ๆ ไปเท่านั้น เรียนที่อื่นดีกว่า เป็นต้น

2.2 การให้เหตุผลแบบมะนาวหวาน (Sweet Lemon)

เป็นการสะกดใจให้ชอบสภาพการที่ตนเอง ไม่ชอบแต่หนีไม่พ้น เช่น บางคนอยากได้สิ่งอื่นที่ดีกว่า หรือเหมาะสมกว่าสิ่งที่มีอยู่ แต่เมื่อไม่สามารถจะมี ก็อ้างว่าตนพอใจในสิ่งนั้นโดยไม่คิดชวนชวายที่จะหาใหม่

2.3 การกล่าวโทษผู้อื่น (Projection)

เช่น เมื่อนอนตื่นสาย หรือไปโรงเรียนสาย ก็โทษว่าแม่ไม่ปลุก รถเสียเวลา เป็นต้น เป็นการแก้ตัวในทำนองว่าไม่ใช่โทษปีโทษกลาง

3. การชดเชย (Substitution) เป็นวิธีการที่คนเรา

พยายามลดความคับข้องใจ โดยเพิ่มลักษณะบางอย่างเพื่อชดเชยกับสิ่งที่ขาดไป การชดเชยมีหลายลักษณะ เช่น

3.1 การทดแทน (Compensation)

เป็นการตั้งความมุ่งหมายใหม่มาทดแทนความต้องการเดิมที่ทำได้ เช่น เด็กที่เรียนไม่เก่ง ก็พยายามเล่นกีฬาให้เก่ง

3.2 การทดเทิด (Sublimation)

เป็นการทำกิจกรรมอย่างอื่นชดเชยกิจกรรมที่ทำได้ แต่ไม่ได้เปลี่ยนความมุ่งหมายเดิมเพราะความต้องการเดิมยังคงอยู่

3.3 การเอาชนะข้อบกพร่องของตนเอง หากความคับข้องใจ เกิดจากความบกพร่องของตนเอง ก็อาจจะใช้ความมานะพยายามอย่างมากชดเชยข้อบกพร่องนั้น เช่น เด็กที่เรียนไม่เก่ง มักจะมีความขยันหมั่นมานะ เป็นต้น

3.4 ปฏิกริยาหลบหนี (Reaction Formation) เป็นลักษณะเสแสร้งตรงข้ามกับความรู้สึกที่แท้จริงของตน เพื่อให้เข้ากับค่านิยมของสังคม

4. การเก็บกด (Repression) เป็นวิธีที่คนเราพยายามลืมความต้องการ หรือความคิดบางอย่าง หรือเก็บกดความคับข้องใจให้ลง ปล่อยให้จิตใจไร้สำนึก เพื่อให้เกิดการลืมประสบการณ์อันน่าอับอาย หรือความรู้สึกผิดที่อยู่ในใจ

5. การยับยั้ง (Suppression) เป็นการควบคุมความต้องการบางอย่างไว้ ไม่แสดงออกมาให้ผู้อื่นรู้ แต่ยังคงอยู่ในจิตสำนึกถือว่าตนมีความต้องการอะไร

6. การแสดงเอกลักษณ์ (Identification) เป็นวิธีสนองความต้องการโดยสร้างความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของบุคคลที่เด่น มีชื่อเสียง แต่ไม่สามารถสนองความต้องการได้ ก็พยายามสร้างคุณภาพ ก้าวอ้าง หรือแสดงลักษณะเด่นนั้น เช่น เด็ก ๆ ชอบเลียนแบบนักกีฬาที่มีชื่อเสียง คาราภาพยนตร์ ตัวละครในนวนิยาย หรืออ้างว่ารู้จักคุ้นเคยกับผู้มีชื่อเสียงในสังคม เป็นต้น

7. การยกยัดดา (Egocentricism) เป็นการแสดงจุดเด่นให้ผู้อื่นสนใจ เช่น โอ้อวด ส่งเสียงดัง อวดรู้ อวดฉลาด แกล้งเพื่อน หรือก่อความวุ่นวาย เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่น

8. การถอยหนี (Withdrawal) ได้แก่ การปิดกั้นกลางวัน การแยกตัวออกจากสังคม การปฏิเสธชีวิต เป็นต้น

การปรับตัวของเด็กในโรงเรียน สุรางค์ จันทน์เอม (2525 : 36-38) ได้กล่าวถึง การปรับตัวของเด็กว่า เมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียน เด็กต้องเรียนรู้การปรับตัวจากประสบการณ์เก่าเข้ากับประสบการณ์ใหม่ เช่น ครู บทเรียน สถานที่ ระเบียบวินัย ฯลฯ สิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ทำให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ในด้านพัฒนาการทางสังคม เมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียน บางคนอาจมีปัญหาในการคบ

เพื่อนอยู่บ้าง ทั้งนี้แล้วแต่การยอมรับที่ได้จากที่บ้าน ถ้าที่บ้านเคยให้โอกาสเล่นกับเด็กอื่น ๆ เด็กก็จะไม่ขาดคอยเพื่อนหน้าใหม่ การปล่อยให้เด็กเล่นกับเพื่อนสมมติอยู่เสมอ จะทำให้เด็กปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ยากเมื่อเข้าโรงเรียนแล้ว เพราะเพื่อนเล่นสมมตินั้นไม่มีชีวิตจิตใจ ไม่มีปฏิกริยาโต้ตอบ ที่จะให้เด็กรู้ว่าตนควรจะทำอย่างไร

นอกจากนี้ สุรางค์ จันทน์เฒ (2525 : 79-81) ยังได้เสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องเด็กที่ปรับตัวไม่ดีและวิธีแก้ไข สรุปความได้ดังนี้ เด็กที่ปรับตัวไม่ดีคือเด็กที่มีความขัดแย้งทางอารมณ์ โดยไม่ได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้น จึงเป็นเหตุให้เด็กปรับตัวไม่ดี คือมีปฏิกริยาโต้ตอบกับพ่อแม่ ครูอาจารย์ และเพื่อน ๆ ไปในทางที่ไม่ดีต่าง ๆ เมื่อเผชิญปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นด้วยตนเองได้ เด็กที่มีการปรับตัวไม่ดีในห้องเรียน คือเด็กที่มักมีพฤติกรรมต่าง ๆ แตกต่างไปจากเด็กธรรมดามากเกินไป หากครูพบเด็กที่มีลักษณะดังกล่าวก็อาจจะสงสัยได้เลยว่า เด็กคนนั้นมี การปรับตัวไม่ดี พฤติกรรมที่แตกต่างไปจากเด็กธรรมดา เช่น เรียนไม่ดีโดยไม่มีสาเหตุมาจากร่างกาย หรือสติปัญญาของเด็ก มีความเศร้าซึมและลักษณะที่ขาดความสุข ทำลายข้าวของ พุกโกหก ชอบก่อความวุ่นวายในห้องเรียน ไม่สามารถทำงานร่วมกับเพื่อน ถ้อยคำ ชอบกลั่นแกล้ง พุพพยามคาย อัจฉาริชยา ฯลฯ การแก้ไขอยู่ที่ครูต้องทำความเข้าใจเด็ก ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่เด็ก ให้เด็กรู้สึกว่าโรงเรียนเป็นสถานที่ที่ให้ความสุขแก่เด็ก ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเองก็มีค่าเช่นเดียวกับคนอื่น ให้เด็กได้แสดงความสามารถ ให้อำนาจการมีส่วนร่วมสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้อบอุ่น มีอิสระและให้เด็กได้แสดงออกตามความสามารถและความถนัดของตนได้อย่างเต็มที่

วันชัย สุภนทร (2522 : 165-167) กล่าวถึงบทบาทของครูในการช่วยเหลือเด็กให้ปรับตัวได้ดีว่า ครูจะต้องทำหน้าที่เด็กเกิดความไว้วางใจ รักใคร่สนิทสนมรองจากพ่อแม่ จะต้องเป็นคนที่มีจิตใจเมตตากรุณา พร้อมทั้งจะอุทิศเวลาเพื่อเด็ก พยายามหาทางช่วยเหลือแนะแนว และพาเด็กไปสู่จุดหมายปลายทางได้ดีที่สุด และจะต้องยอมรับอุปนิสัยที่ไม่ดีของเด็ก เพื่อจะได้หาทางแก้ไขต่อไป นอกจากนี้ การให้เด็กนักเรียนที่มีอายุมากกว่าโตกว่า และมีพัฒนาการโดยเฉลี่ยทุกด้าน โดยเฉพาะด้านอารมณ์ และสังคมสูง เป็นผู้ดูแล ช่วยเหลือแนะแนวแก่เด็กที่มีอายุน้อยกว่า เล็กกว่า และมีพัฒนาการต่ำกว่า เป็นสิ่ง

ที่อาจกระทำได้อย่างมาก ครูอาจใช้ผลการวัดทางสังคมมิติ มาช่วยจัดกลุ่มเพื่อการนี้ได้ เทคนิคที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มย่อย และมอบหมายให้เด็กที่มีพัฒนาการสูงในกลุ่มย่อยคอยดูแล ช่วยเหลือ แนะนำแก่เด็กที่มีพัฒนาการต่ำ การทำแบบนี้ทำให้เด็กที่มีพัฒนาการต่ำอายุน้อย ได้รับการช่วยเหลือแนะนำจนสามารถปรับตัวได้ดี โดยเฉพาะในค่านิยม และสังคม ทำให้นักเรียนที่มีพัฒนาการสูง อายุมากกว่า รู้สึกตัวเองมีคุณค่าที่ได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือเพื่อน จะทำให้เกิดความรัก ความเห็นใจ ป้องกันการข่มเหงรังแก อิจฉา ริษยาซึ่งกันและกัน และช่วยแบ่งเบาภาระของครูได้อย่างดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย